

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Syntaktická a sémantická interpretace cílových znaků s významem „mluvit“ a
„řeč“ ve vybraných čínských idiomech *chengyu*

A Syntactic and Semantic Interpretation of Target Characters with the Meaning of
„speak“ and „speech“ in Chosen Chinese Idioms *chengyu*

OLOMOUC 2020 Karolína Balajková

vedoucí diplomové práce:

Mgr. Ondřej Kučera, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

Olomouc, _____

.....

ANOTACE

Tato práce se zabývá znaky kou, zui, yan, shuo, yu a ci v čínských idiomech chengyu a vlivem syntaxe a sémantiky na jejich interpretaci. Vybraná chengyu jsou podle vypracovaných kategorií rozdělena do syntaktických struktur SV, VV, VO, SM a SVO a jejich kombinací. Problémy, které při klasifikaci vznikly, a jejich řešení jsou popsány v příslušných kapitolách. Ve schematických strukturách jsme pozorovali vztah sémantiky stálých a proměnných a v ostatních strukturách jsme se pomocí syntaktických struktur pokusili určit, zdali se v případě cílového znaku jedná o použití na místě podmětu, přísudku, nebo jiného větného členu. Nakonec jsme výsledky získané analýzou všech znaků srovnali.

Klíčová slova: syntaktická struktura, sémantická interpretace, syntaktická interpretace, čínský idiom, chengyu, syntax čínštiny

Počet stran: 77

Počet příloh: 3

This thesis is devoted to the characters kou, zui, yan, shuo, yu and ci in Chinese idioms chengyu and the influence of semantics on the interpretation of them. The chosen chengyu are divided into groups by syntactic structures SV, VV, VO, SM and SVO and their combinations. The problems that have occurred during the process and their solutions are described in respective chapters. In the case of schematic structures, we explored the relationship between the semantics of the variables and the invariables; and, in the case of other structures, we tried to determine, whether they are used as a subject, a predicate, or an other part of a sentence. In the end, we compared the results, obtained by performing the analysis on all target characters.

Keywords: syntactic structure, semantic interpretation, syntactic interpretation, Chinese idiom, chengyu, Chinese syntax

PODĚKOVÁNÍ

Thank God it's over

1 OBSAH

1	Obsah	5
1	EDIČNÍ POZNÁMKA	Chyba! Záložka není definována.
2	Úvod.....	8
3	Vypracování klasifikace syntaktických struktur.....	9
3.1	Čínská frazeologie.....	9
3.1.1	<i>Chengyu</i> jako frazém	10
3.2	Syntaktická analýza <i>chengyu</i>	11
3.2.1	Syntaktické struktury uvnitř <i>chengyu</i>	11
3.2.2	Podrobný rozbor jednotlivých typů struktur.....	12
3.3	Pět kategorií vztahů mezi komponenty <i>chengyu</i>	19
3.4	Metodologie	20
3.4.1	Kritéria pro výběr <i>chengyu</i>	20
3.5	Cílové znaky z hlediska diachronního vývoje jazyka a jejich definice	21
3.5.1	Znaky 口 a 嘴	21
3.5.2	Znaky 说 a 言	22
3.5.3	Znaky 词 a 语	22
4	Praktická část – analýza korpusu.....	23
4.1	Problémy při klasifikaci	23
4.1.1	Struktury se záporkou nebo jiným příslovcem	23

4.1.2	Role spojky 而 při určování predikace	25
4.1.3	Modální slovesa	26
4.1.4	Role struktury SV ve větě	26
4.2	Cílové znaky v pravidelných strukturách.....	28
4.2.2	Vzájemná zaměnitelnost cílových znaků.....	33
4.2.3	Zdánlivá schematičnost.....	33
4.3	Struktury bez schémat	34
4.3.1	Varianty znaků a sémantika <i>chengyu</i>	34
4.3.2	Cílové znaky v segmentech, které se vyskytují ve více <i>chengyu</i>	37
4.3.3	Zvláštní struktury bez schémat a doslovnost	43
4.3.4	Nezařazené frazémy	44
4.4	Srovnání v korpusech.....	44
4.4.1	Srovnání dvojic frazémů se stejnou sémantikou.....	45
4.5	Spojitosti mezi cílovými znaky, jejich sémantikou a syntaktickými strukturami, v nichž se vyskytují	46
4.6	Diskuze.....	Chyba! Záložka není definována.

1 EDIČNÍ POZNÁMKA

Jelikož se naše práce týká tématu, z něhož by mohli potenciálně čerpat i lingvisté jiných zaměření, snažili jsme se vybrané frazémy, rozebrané v jednotlivých kapitolách, co nejvíce zpřístupnit. Proto se za každým frazémem v závorkách nachází doslovný překlad jednotlivých *chengyu* znak po znaku, ale přitom zdůrazňujeme, že se v žádném případě nejedná o jedinou možnou variantu překladu znaku. Při výběru českého ekvivalentu, jenž bude reprezentovat daný význam, jsme se řídili spíše tím, aby český čtenář co nejlépe porozuměl sémantice a roli znaku v rámci frazému, ne celého jazyka.

Pro překlad cílových znaků, u nichž není a priori dáno, jedná-li se o sloveso, nebo o jméno, jsme nejčastěji užívali slova „řeč“, abychom zabránili vlivu rozdílů v českých slovech podobné sémantiky (jako „slova“, „mluva“, „promluva“, „jazyk“ atp.) na interpretaci čínských frazémů.

Při tomto převodu do češtiny jsme narazili na několik komplikací: zejména u neschematických *chengyu* je častým jevem to, že jedno slovo je zastoupeno dvěma znaky, což pro čtenáře vytváří otázku ohledně toho, které dva znaky vlastně jsou oním slovem. Na takové případy bude upozorněno horním indexem „²“ před daným slovem v doslovném překladu, aby bylo zřetelné, kde asymetrie vznikla. Dále jsme považovali za nutné upozornit na to, kdy v češtině nebylo možné najít ekvivalent se stejnou gramatickou úlohou v jazyce. Snažili jsme se důsledně v převodu zaměňovat jméno za jméno a sloveso za sloveso, nicméně příslovce, čínské záložky apod. plnohodnotně zaměnit nelze. Z toho důvodu se v případech, u nichž by mohly během syntaktické analýzy vzniknout pochybnosti, za českým ekvivalentem nachází zkratka nebo poznámka o tom, o jaký slovní druh (podle západního konceptu) se jedná.

2 ÚVOD

Tato práce je zaměřena na typ čínských frazémů, které sdružuje souhrnný název *chengyu*, Pro *chengyu* je typická čtyřznaková stavba, ale řadí se mezi ně i menší počet víceznakových jednotek. V naší práci se soustředíme na vybrané znaky s významem „řeč“ a „mluvit“. Důvodem pro použití podstatného jména a slovesa v češtině je to, že v čínštině nejsou tak zřetelné hranice mezi slovními druhy samotnými. Jeden znak může stát na místě podmětu, přísudku, přívlastku a dalších větných členů.

První část práce se tedy zabývá definováním kategorií syntaktických struktur, do kterých posléze frazémy zařazujeme. Jde o schematické kategorie, kde dochází k duplikaci dvou jednotek a zpravidla mezi nimi vznikají předdefinované sémantické vztahy (synonymický, kontrastní, sekvenční, příčinný a důvodový). Takové struktury jsou SVSV, VOVO a SMSM. Sémantické vztahy tohoto typu se sporadicky vyskytují rovněž u struktury VV, ale do schematických ji neřadíme, protože varianty její stavby (možnost přidání příslovce nebo jména) jsou příliš flexibilní. Na druhé straně stojí neschematické struktury SV, VO, VV, SM a SVO.

Po rozdělení *chengyu* do příslušných kategorií zmiňujeme několik problematických míst a příkladů, které reprezentují trendy v této části slovní zásoby. Vybíráme konkrétní *chengyu*, která jsou variantní, porovnáváme je napříč korpusy, a přitom se snažíme preference mluvčích jazyka odůvodnit z hlediska syntaxe a sémantiky.

Cílem této práce je tedy kategorizace vybraných 371 *chengyu* se společnou sémantikou (tj. ne výběrově podle syntaktické struktury), sledování trendů týkajících se *chengyu* v současném čínském jazyce a interpretace získaných dat. Velkou roli v tomto procesu hraje také syntax klasické a moderní čínštiny a lexikologie, nabízíme také několik poznatků z oblasti translatologie a náhled do problematiky pro nesinology.

3 VYPRACOVÁNÍ KLASIFIKACE SYNTAKTICKÝCH STRUKTUR

3.1 ČÍNSKÁ FRAZEOLOGIE

Taxonomie čínských frazeologických jednotek do 50. let 20. nebyla systematická tak, jako frazeologie evropských jazyků. (Lei 2019: 140) Pro srovnání si můžeme představit množinu lidových výrazů s ne příliš exaktními definicemi jako: rčení, úsloví, pranonostika, obrat, přísloví, pořekadlo apod., pro něž v jazyce neexistuje hyperonymum; nemají tedy téměř žádné anebo vágní společné charakteristiky. (Čermák 2007) Pro frazeologii jako vědu se vlivem sovětských lingvistů v čínštině ustálil výraz 熟语学 *shuyuxue*, ovšem systematizace jednotlivých typů frazémů dodnes zůstává nevyřešenou otázkou.

Čínský lingvista Lei na základě klasifikace Sun Weizhanga (1989) a Wu Fana (2014) vznáší požadavek na jasnější hranice ve výkladu a sám se snaží k řešení přispět. Uvádí původní klasifikaci, podle níž do frazémů (熟语 *shuyu*) spadá pět skupin:

成语 *chengyu* (ustálené, konvenční a koncizní slovní spojení většinou o čtyřech znacích, např. 百试不爽),

惯用语 *guanyongyu* (ustálená kombinace běžných slov, která může být pouze větěným členem, ne samostatnou větou, např. 八竿子打不着),

谚语 *yanyu* (poměrně krátké, populární pořekadlo nebo fráze, např. 落花有意, 流水无情),

格言 *geyan* (stručná věta s mravoučným a výstražným charakterem, např. 一分耕耘, 一分收获),

歇后语 *xiehouyu* (alegorické pořekadlo složené ze dvou částí: v první je princip vyjádřen jinotajem, ve druhé je doslovně vysvětlen, např. 哑巴吃黄连 – 有苦说不出). (Sun 1989)

Řešení problému ztěžuje i fonologický systém čínštiny, jelikož klasifikaci ovlivňuje nejen počet znaků (slabik) frazému, ale i metrum a rým. (Lei 2019) Pro účely této práce byl vybrán slovník Fenlei chengyu da cidian z roku 2018, tudíž problematika příslušnosti uvedených frazémů ke skupině *chengyu* byla a priori vyřešena.

3.1.1 *Chengyu* jako frazém

3.1.1.1 *Frazeologie obecně*

Chengyu a frazémy obecně lze zkoumat nejen z hlediska frazeologie, ale i interdisciplinárně. F. Čermák ve své knize uvádí několik příkladů českých frazémů, syntagmat, která jsou důkazem toho, že právě stereotypizace výrazů vychází z jejich anomálních kombinací, tj. kombinací, které jsou dle současné morfologie a syntaxe nesprávné, a tedy v českém jazyce již neproduktivní (např. zastaralé pádové vazby). (Čermák 2007) Ovšem bereme-li v úvahu gramatický systém čínštiny, vodítkem k systematizaci, diachronní analýze a pochopení etymologie *chengyu* jsou spíše syntax a sémantika, jelikož morfologické rysy u analytického jazyka, jakým je čínština, na deskriptivní analýzu a tvorbu závěrů nestačí.

V čem se tedy v případě *chengyu* měří stupeň frazeologizace? Jestliže tedy budeme vnímat *chengyu* jako anomální kombinaci, znamená to, že kombinace založené na analogických pravidlech, ať už syntaktických či sémantických, dnes již nevznikají. Slavistům v takové situaci dobře poslouží tzv. komutační test, v němž díky změně v některé z gramatických kategorií lze lehce odhalit hranice fungování frazému v jazyce. Frazémem par excellence je pak kombinace s monokolokabilními, (téměř) nekombinovatelnými, lexikálními formami. To však nelze provést s jazykem, jenž je de facto tvořen z lemmat. Variací na tento test je i paradigmatická záměna, která paralyzuje sémantiku výrazu tak, že např. identifikuje jeden z komponentů frazému jako řadovou číslovku a nahradí ji jinou z náboru řadových číslovek v jazyce (z *udělat pro někoho první poslední* pak vznikne *udělat pro někoho druhé poslední*). (Čermák 2007) Záměnou v paradigmatu bychom tedy v čínštině dosáhli alespoň základní diferenciaci dvou protipólů „frazém“ a „ne-frazém“, avšak v samotné struktuře *chengyu* je z důvodu malého počtu komponentů a nejasných syntagmatických vztahů přinejmenším obtížné určit příslušnost samostatných prvků k slovním druhům.

Předmětem této práce je právě i (ne)zaměnitelnost vzájemně sémanticky blízkých znaků a jejich (ne)nahraditelná funkce v jednotlivých frazémeh, proto považujeme komutační test za relevantní v mezích, které čínština dovoluje.

3.1.1.2 *Specifika chengyu*

Nesporně charakteristickým rysem pro *chengyu* je jeho role ve větě: vždy vystupuje jako pevný celek, je nedělitelné a má pevný slovosled. Pro *chengyu* tedy platí několik kritérií, které z nich dělají frazémy a které definují tento typ jazykové jednotky i v jiných jazycích. Takovými kritérii jsou: nemožnost odstranění jeho konstituentů, nemožnost [svobodné] záměny konstituentů jinými, nemožnost přidání jakéhokoli nového elementu a nemožnost [svobodné] změny v pořadí konstituentů. Některá *chengyu* mají své varianty a inverzní formy. (Wu 1995) V naší práci jde o uznávané, ale méně užívané formy, jejichž frekvenci užívání a preferenci jedné z nich (podle výsledků z korpusů) se pokusíme zdůvodnit. Příkladem inverzní formy mohou být např. C¹²⁵ (行浊言清; „čin-špinavý-řeč-čistý“) a C⁴⁹ (言清行浊; „řeč-čistý-čin-špinavý“), kde proběhla záměna levé a pravé části, a příkladem varianty mohou být C¹³⁵ (溢于言表; „přebytek-v-řeč-povrch“) a C¹³⁶ (溢于言外; „přebytek-v-řeč-vnějšek“).

3.2 SYNTAKTICKÁ ANALÝZA CHENGYU

3.2.1 Syntaktické struktury uvnitř *chengyu*

Pro standardní *chengyu* je charakteristická pevná syntaktická struktura, složená ze čtyř znaků. Základními strukturami jsou: SV (podmět-přísudek, např. 口血未干, „ústa-krev-ještě ne-suchý“), VO (přísudek-předmět, např. 三缄其口, „mnohokrát-zapečetit-svůj-ústa“), SM (*structure of modification*; adjektivum-jméno (např. 口中雌黄, „ústa-vevnitř (záložka)-²auripigment¹), nebo adverbium-sloveso (např. 虎口拔牙, „tygr-ústa-trhat-zub“)), VV (např. 不由分说, „) a jejich kombinace (SVSV, VOVO, SMSM). (Li & Zhang & Wang 2016)

Li, Zhang a Wang ve svém výzkumu pozorují, které struktury jsou pro rodilé mluvčí čínštiny nejlépe zapamatovatelné, které lze nejlépe rozložit na významové celky a které

---

¹ Vysvětlení k pojmu se nachází v oddílu 4.3.1.3.

mluvčí pravděpodobně používají nejvíce. Zjistili, že struktury SM jsou méně „rozložitelné“ než VOVO a je menší pravděpodobnost, že jejich význam bude odvoditelný z komponentů, proto budou pravděpodobně pro mluvčí nezvyklé či úplně neznámé. Totéž platí pro strukturu SMSM. *Chengyu* se strukturou SV byly rovněž pro mluvčí méně známé než VO, VV nebo VOVO. (Li & Zhang & Wang 2016)

Jako problematické se v určování struktur projevíly záporky a jiná adverbia (未 („ještě ne“), 尚 („stále“), 已 („již“) a další), na které Li, Zhang a Wang ve svém výzkumu pohlíží jako na součást přísudku. Nicméně naše práce zahrnuje mj. i konstrukce, v nichž adverbium stojí na neobvyklé pozici (nejčastěji na druhém místě), např. 口不应心 („ústa-nebýt (Adv)-souhlasit-srdce“), 口不择言 („ústa-nebýt (Adv)-vybírat-řeč“) atd. Takové struktury nelze považovat pouze za disproporční SV struktury, protože jsou přítomny komponenty tři: podmět, přísudek (zahrnující adverbium) a předmět. Taková *chengyu* pak mají strukturu SVO, tedy strukturu podobnou větě. Nelze ji přeformovat na afirmativní, což lze považovat za anomálii.

Dalším důležitým bodem diskuze je struktura SM, u níž jsou dvě možné konstrukce: adjektivum-jméno a adverbium-sloveso. I v tomto případě je výhodnější zaujmout stanovisko syntaxe. V případě 口中雌黄 lze modifikující část (口中) vnímat jako jméno (a záložku), ale i jako příslovečné určení místa. Stejná kritéria splňuje i varianta se slovesem 虎口拔牙. Tato *chengyu* a problematika struktury SM se slovesy a jmény jsou popsány v praktické části..

Z výše uvedených důvodů jsme níže rozpracovali plán určování syntaktických struktur.

3.2.2 Podrobný rozbor jednotlivých typů struktur

Jelikož konstrukce *chengyu* v korpusu naší práce nejsou zdaleka tak pravidelné, jako ve výše zmíněném výzkumu, je třeba věnovat pozornost tomu, z jakých komponentů sestávají, a správně je zařadit.

3.2.2.1 Struktura SV a SVSV

Struktura SV je zároveň základním syntagmatem věty, tedy podmětem a přísudkem, které jsou nejčastěji vyjádřeny podstatným jménem a slovesem. Základní tezí je, že

v čínštině se jasně odlišují podstatná jména od sloves tím, že je nelze negovat záporkou 不, a zároveň víme, že podmět bude předcházet přísudku. (Huang, Li & Li 2009) Podstatná jména na pozici podmětu se mohou podle uvedeného výzkumu modifikovat přídavnými jmény (např. 百废俱兴, „všechno možné-odhozené-vše²-vzkvést/zvednout se“) a sloveso ve funkci přísudku může doplňovat příslovce (např. 泾渭不分, „Jing-Wei³-nebýt (Adv)-rozdělit se“).

3.2.2.1.1 Vliv klasické čínštiny na strukturu SV a SVSV

Mezi konstrukce SV se také zahrnují *chengyu* typu 草木皆兵 („tráva-strom-vše (Adv)-voják“) nebo 遍体鳞伤 („celý-tělo-šupina-zranění“), které však sloveso postrádají. (Li, Zhang & Wang 2016) Odpověď na otázku, jak může být *chengyu* bez slovesa zahrnuto do kategorie SV, nabízí syntax klasické čínštiny, v níž je vyjádření predikace bez slovesa běžným jevem. Ve větách, v nichž bychom očekávali moderní 是 („být“), se na konci nachází částice 也 (marker predikace). (Pulleyblank 1995) To znamená, že moderní variantou *chengyu* 草木皆兵[也] bude něco jako 草木[都]是兵 (皆 je nejspíše ukazatelem plurálu u podmětu). Proto lze předpokládat, že právě částice 也 byla odtržena, ale predikace zachována, což vytváří anomálnost typickou pro frazémy.

Pro strukturu SVSV pak platí tytéž možnosti, ovšem z důvodu, že levá i pravá strana sestává ze stálých a nezaměnitelných komponentů (jména a slovesa, či jména a adjektiva), nesetkáváme se u ní s nepravidelným dělením komponentů.

3.2.2.1.2 Otázka predikace u slovesa-spony 如

Pokud se podíváme na sémantiku idiomu 草木皆兵, zjistíme, že ve výše popsaném případě chybějícího 也 jde o metaforu. Významově podobnou konstrukcí je 健步如飞 („zesílit-krok-jako (V)-letět“). Vyskytuje-li se v *chengyu* 如, jedná se o přirovnání. Je pak diskutabilní, jedná-li se o dva, nebo tři komponenty, ovšem predikace je zachována

---

² Z množiny 百 („všechno možné“).

³ Jing a Wei jsou názvy řek.

a Li, Zhang a Wang tuto kombinaci řadí do kategorie SV. Na podobném principu je založena i argumentace pro zařazení kombinace podstatného jména a adjektiva, které má v čínštině mnoho společného se slovesem, do stejné kategorie. (Huang, Li & Li)

V případě idiomu 健步如飞 se ze syntakticko-sémantického⁴ hlediska jedná o tři slovesa, mezi nimiž vzniká synonymický sémantický vztah, který je však podmíněn přítomností pouze dvou komponentů. Formalizovaná forma tohoto frazeologismu je VVV, tedy tři komponenty (slovesa).

Rovná se však počet sloves počtu predikátů? Ne nutně. Vzhledem k povaze čínské syntaxe je možné považovat slovesa 健步 a 飞 i za podstatná jména, která posléze mohou vstupovat ve zmíněný synonymický vztah za pomoci slovesa 如. Touto cestou by bylo možné zachovat logickou a sémantickou binaritu *chengyu*. Je ale možné uvážit více možností: sémanticky dvoukomponentní struktury (tj. ty, mezi nimiž vznikají sémantické vztahy popsané na začátku oddílu 3.3) jsou prakticky všechny výchozí. Vyloučit můžeme zdvojené struktury z důvodu nedostatečného počtu samostatných komponentů (tj. je potřeba přítomnost min. dvou jmen, sloves nebo modifikátorů). Zbývají tedy možnosti SV, VO, SM a VV.

Ze zformalizované formy jsme schopni derivovat možnosti VVV (výchozí), SVV, VVO a SVO, na základě predispozice slovesa 如, která vylučuje pohled na tento komponent jako na syntaktické jméno (pro nás tedy nemůže být ani podmětem, ani předmětem).

Toto sloveso se podobá sponovým slovesům, která jsou zvláštním typem nositele predikace. Sponová slovesa jsou jednoznačně valenční; vážou na sebe totiž jméno, které je zároveň součástí predikátu. Proto je možné uvažovat o zařazení takové struktury do skupiny SV, kde by 健步 bylo podmětem a 如飞 jmenným přísudkem se sponou. Jak jsme již zmínili, z čistě sémantického hlediska se pak jedná o přirovnání; překládá se tedy slovem „jako“.

O 如 lze uvažovat také jako o tranzitivním slovese. Vytvořila by se pak kategorie struktury SVO a byla by vyžadována přítomnost předmětu, který by sice stál na nižším stupni hierarchických vztahů ve struktuře, ale byla by zachována příslušnost ke stejné

---

⁴ Podle dvou ze tří základních kritérií (sémantika, morfolgie a syntax) pro rozřazování slov do kategorií slovních druhů.

kategorii (tzn. 健步 i 飞 jsou jména). Ovšem vzhledem k tomu, že jmenný přísudek se sponou lépe charakterizuje funkci 如 v predikátu a jeho nesamostatnost, rozhodli jsme se struktury s 如 v této funkci zařadit do kategorie SV.

Zvažovali jsme nicméně i ostatní možnosti. Pro variantu SVV by platila dvojitá predikace, která by znamenala nejen postavení jednoho z komponentů se stejnou gramatickou⁵ charakteristikou na dominantnější pozici v syntaktické struktuře (tj. jeden komponent bude považován za podmět, druhý za predikát), ale i povýšení 如 na stupeň autonomie, který tomuto slovesu není vlastní. U varianty VVO vzniká podobný problém.

Konkrétním příkladem z našeho korpusu je A²³ (心口如一; „srdce-řeč-jako (V)-jeden“), které zároveň slouží jako důkaz přítomnosti predikace ve formě sponového slovesa, jelikož jeho antonymem je A²² (心口不一; „srdce-ústa-nebýt (V)-jeden“). Stejnou syntaktickou funkci zastupuje i sloveso 若 v *chengyu* A¹⁴ (口若悬河; „řeč-jako (V)-fluktuující-řeka“). To, že se jedná o přirovnání, lze vyčíst i z definice: 说话像瀑布一样, 滔滔不绝 („mluvit jako když padá vodopád, mluvit bez přestání“).

3.2.2.2 *Struktura VO*

Mezi tato *chengyu* byly ve výchozím výzkumu struktur zařazeny struktury s modifikátory slovesného děje, a to zejména znak 大 (大动干戈; „velký (Adv)-hýbat²-zbraně“), jenž zvyšuje intenzitu děje; znak 各 (各持己见; „každý (Adv)-podporovat-svůj-názor“), jenž specifikuje původce děje, přičemž se nepovažuje za podmět; znak 不 (不遗余力; „nebýt (Adv)-zanechat-nadbytečný-síla“), představující klasickou zápornku; a znak 杳 (杳无消息 „daleký (V)-nemít (Adv)-²zprávy“), modifikující způsob slovesného děje slovesa 无. Ne vždy se tedy se pod predikátem rozumí dvouslabičné sloveso. V případě objektu se opět dovolují modifikace v podobě atributů (např. 夸大其词; ²přehánět-svůj-řeč“; nebo 别具匠心; „neobyčejný-schopnost-řemeslnický-srdce“).

---

⁵ Pakliže nebudeme brát v úvahu rozdíl v počtu slabik komponentů 健步 a 飞 a další rozdíly s tím spojené.

3.2.2.3 *Struktura VV a VOVO*

U struktur VV a VOVO jsme váhali při rozhodování o jasné diferenciacní linii, podle které probíhalo určování v původním výzkumu. Do kategorie VV byla zařazena *chengyu*, která obsahují dva přísudky a žádný předmět (např. 自作自受⁶; „sám (Adv)-dělat-sám (Adv)-dostat“; nebo 三思而行⁷; „opakovaný (Adv)-rozmýšlet-a-konat“), ale i přísudky s předmětem (např. 开门见山; „otevřít-dveře-vidět-hora“; 望梅止渴; „dívat se [na]-slivoň-zastavit-žízňivý (N)“). V kategorii VOVO jsou pouze přísudky s příslušnými předměty (např. 扶危济困; „podpořit-ohrožený (N)-pomoci-zasažený (N)“; nebo 发号施令; „vydávat-rozkaz-uplatňovat-příkaz“).

Zvažovali jsme možnost, že by v případě zařazení syntagmatu predikát-předmět do struktury VV šlo o objektová slovesa, která mají předmět spíše formální. Objektová slovesa se charakterizují mimo jiné tím, že jejich části nemohou být použity odděleně; resp. ne v tom významu, jaký mají, když jsou použity společně. (Švarný & Uher 2014) To však není případ minimálně pravé části prvního příkladu, 开门见山, a nadto nelze aplikovat taková pravidla na všechna *chengyu*, zvláště pokud si nejsme jisti etymologií daného výrazu – může jít o výsledek procesu frazeologizace, který proběhl úplně jiným způsobem.

Rozhodli jsme tedy, že určování bude probíhat následovně: pokud je sloveso na prvním a třetím místě a má svůj předmět, jde o strukturu VOVO (např. E¹³ 指东说西; „ukazovat [na]-východ-mluvit-západ“; nebo B⁶ 弄嘴弄舌; „hrát si [s]-řeč-hrát si [s]-jazyk“).⁸ Pokud frazém obsahuje dvě slovesa, z nichž jen jedno má svůj předmět, nebo jej nemá žádné z nich, jedná se o strukturu VV (např. A⁵⁹ 绝口不提; „přestat-řeč-nebýt (Adv)-zmiňovat“; E⁷ 说到做到; „mluvit-to (Mod)-udělat-to (Mod)“⁹; C⁵⁴ 大言不惭; „velký-řeč-nebýt (Adv)-litující“; nebo A⁶⁶ 脱口而出; „oprotit-řeč-a-vyjít“). Nicméně

⁶ Opakující se znak 自 pak může být považován za modifikátor slovesného děje, podobný znaku 各 (pro více vizte oddíl 1.2.2.2).

⁷ Zde je znak 三 modifikátorem (opět vizte oddíl 1.2.2.2) a znak 而 ukazuje na souslednost děje.

⁸ Ve výjimečných případech může mít opačný slovosled: E⁸ 好说好歹. Zde se předpokládá, že jde o předměty spíše než o modifikátory, kterými mohou jinak sloužit adjektiva před slovesy. Rozhodli jsme tak proto, že E⁸ je variantní formou *chengyu* E⁴ 说好说歹.

⁹ Zde se jedná o překlad, který jsme plně přizpůsobili českému čtenáři. V originále se zájmeno nevyskytuje vůbec, je nevyjádřené. Plná, nefrazeologická forma by zněla 说到[这个], 做到[这个], pak by byl překlad adekvátní. Znak 到 vyjadřuje spíše směr a přechodnost, která by při použití samotného slovesa nebyla tolik zřejmá. Proto se v závorkách nachází zkratka Mod, zdůrazňující funkci znaku.

pokud je sloveso zleva modifikováno (zejména adjektivy), tudíž se nachází na druhé a čtvrté pozici, jde o strukturu SMSM, jejíž modifikující konstituenty mohou být do češtiny přeloženy jako příslovečná určení (např. C¹⁶⁷ 徒托空言 „bezobsažný (Adv)-nabízet-prázdný (Adv)-mluvit¹⁰“), jehož sémantiku, zastoupenou levostrannými modifikátory lze přeložit adverbium v kombinaci slovesa-adverbia či PU predikátem-příslovečným určením (ve větě)).

Nový postup při kategorizaci nebrání určování vztahů mezi slovesy podle pěti tříd, které jsou popsány v oddílu 3.3. Příkladem může být *chengyu* E²³ 门到户说 („dveře-přijít-domácnost-mluvit“), u něhož může být levá část interpretována jako inverzní slovosled u (lokativního) předmětu a slovesa a pravá část jako PU místa a sloveso. To by znamenalo zařazení do kategorie VV. Je však možné považovat obě strany za kombinace PU místa a slovesa, tj. syntaktická adverbia¹¹ a predikáty, jimiž je tvořena struktura SMSM. Vztah mezi oběma stranami však vždy bude sekvenční (tj. první „přijďme“ [kam], potom „mluvíme“ [kde]).

3.2.2.4 *Struktura SM a SMSM*

Jak bylo popsáno výše, struktura SM může obsahovat příslovečné určení a predikát, nebo podstatné jméno a jeho přívlástek. Predikátem může být i objektové sloveso, jako to vidíme např. u A²⁵ (出口不凡; „vyjít [z]-ústa-nebýt (Adv)-běžný“) (pro více o tomto konkrétním příkladu vizte oddíl 4.3.2.11), podstatným rysem je přítomnost PU nebo jiného modifikátoru. U příslovečných určení se lingvisté neshodují v tom, kolik jich v různých jazycích vlastně existuje, a rozcházejí se v jejich dělení.

Abychom ilustrovali obširnost významů pod souhrnným názvem „příslovečné určení“, vybrali jsme několik čínských reprezentantů kategorií z učebnice ruské syntaxe Синтаксис русского языка в сопоставлении с чешским (Sintaksis ruského jazyka v сопоставлении s češským) prof. Flídové a prof. Žaži.

---

¹⁰ Lze je možné překládat jako sloveso, protože mu předchází příslovce.

¹¹ Syntaktickými adverbii v této práci míníme konstituenty, které zleva doplňují sloveso, ale obvykle se jako adverbia nepoužívají (nejčastěji jde o přídavná jména v pozici před slovesem).

V korpusu bylo nalezeno příslovečné určení (dále PU) místa – lokalizace v prostoru: 口中雌黄, ale i PU místa – směru (z výchozího bodu): 虎口逃生 („tygří-ústa-utéct-život“), pro nějž je v definici výslovně uvedeno: 从虎口中逃生 („utéct a zachránit si život z tygří tlamy (nebezpečné situace)“), což odpovídá charakteristice tohoto typu PU. PU přípustky reprezentuje 有口难言 („mít (V)-ústa-těžký (Adv)-mluvit“), jelikož 有口 je použito ve významu 虽然有口 („ačkoli mít ústa“), tedy jako přípustka. PU způsobu děje se nachází např. v *chengyu* 朗朗上口 („jasný-jasný-zvedat se [do]-ústa“).

Chengyu struktury SMSM se jmény a adjektivy jsou pak samy o sobě PU nebo přívlastkem. Jedná se o široce zastoupenou kategorii, jejíž schémata popisujeme níže. Této kategorii také náleží některá *chengyu* s dvěma číslovkami, např. 七嘴八舌 („sedm-ústa-osm-jazyk“), jelikož číslovky zde nezastupují sémantiku své kategorie jako slovního druhu, ale ukazují spíše na vlastnost, což je zobecněný význam všech přídavných jmen v jazyce.

3.2.2.4.1 Vliv klasické čínštiny na strukturu SM

Nejasná hranice mezi slovními druhy, zejména jménem a slovesem, komplikuje určování syntaktických struktur. Pokud je mezi jméno a sloveso ve vztahu podmětu a přísudku vložena částice 之, jedná se podle Pulleyblanka o *marked nominalization*, což znamená, že například ve spojení „王之来“ („král-,genitiv‘-přijít (N)) bude „来“ i „王“ považováno za jméno a překládat se budou v atributivním vztahu, tedy „příchod krále“. (Pulleyblank 1995) S tímto tvrzením koresponduje i pravidlo o nemožnosti přidání zápornky 不 před jméno, segment „王之不来“, tedy „nepříchod krále“, bude proto vyhodnocen jako nesprávný. Za takový případ považujeme i *chengyu* C²⁴ 药石之言 (²lék-,genitiv‘-mluvit (N)) (药石 je personifikováno) a další, které tedy svou strukturou spadají do kategorie SM.

3.2.2.5 *Struktura SVO*

Z důvodu analýzy role jednotlivých znaků struktur vznikla potřeba odlišit strukturu SV od struktury SVO. Základním argumentem je přítomnost tranzitivních sloves, u nichž

vždy stojí předmět (např. segment 应心 v A⁶, 口不应心; „řeč-nebýt (Adv)-odpovídat/souhlasit-srdce). Do této kategorie patří např. *chengyu* C¹²⁸ 极而言之 („extrémní-a-mluvit-to“) nebo A⁷ 口不择言 („ústa-nebýt (Adv)-vybírat-řeč), přičemž předmět je buď formální (C¹³²), nebo je plnohodnotnou významovou složkou (A⁷).

3.3 PĚT KATEGORIÍ VZTAHŮ MEZI KOMPONENTY CHENGYU

Následující klasifikace byla převzata z disertace T. M. Nalla, v níž autor mimo jiné dokazoval přítomnost pěti různých vztahů mezi komponenty některých *chengyu*. Vztahy mají být aplikovatelné na všechna *chengyu*, která jsou tvořena dvěma komponenty a jsou symetrická, tudíž se nevztahují na všechny výše uvedené kategorie. V práci T. M. Nalla šlo o *chengyu* obsahující číslovky (např. 挑三拣四; „vybírat-tři-vybírat-čtyři“¹²) Kategorie sémantických vztahů mezi oběma komponenty byly definovány následovně:

- 1) Synonymický vztah, v němž kterákoli ze stran (levá a pravá) nese význam celého idiomu a je opakována kvůli zdůraznění. Platí, že strany mohou být vzájemně zaměňovány, avšak jedna z variant je považována za přirozenější.
- 2) Kontrastní vztah, v němž komponenty stojí v opozici, čímž se kontrastní efekt znásobuje. Strany bývají často zaměnitelné.
- 3) Sekvenční vztah, v němž je vyjádřena souslednost dějů. Strany pravděpodobně zaměnitelné nebudou.
- 4) Důvodový vztah na pravé straně obsahuje odůvodnění děje/stavu vyjádřeného na levé straně.
- 5) Příčinný vztah na pravé straně obsahuje výsledek procesu nebo děje vyjádřeného levou stranou.

(Nall 2009)

---

¹² Výrazy v čínštině nejsou stoprocentně synonymní, nicméně v češtině jsme nenašli synonymum, které by mělo dostatečně blízký význam a neneslo s sebou stylistické zbarvení.

Pro úplnost si dovoluujeme poznačit, že takové vztahy mohou vznikat jen na základě schematických konstrukcí, dvou predikátů, popř. jednoho predikátu a polo-predikativní konstrukce, kterou popisujeme na konkrétních příkladech v oddílu 4.1.2.2. V případě struktury SV, SM, VO a SVO takové vztahy vznikat nebudou.

3.4 METODOLOGIE

Zkoumaná *chengyu* byla vybrána z appendixu Fenlei chengyu da cidian vydaného Huayu jiaoxue chubanshe v roce 2018, v němž jsou seřazena podle výskytu jednotlivých znaků ve svých strukturách. Definice zvolených znaků byly použity ze třetího vydání „60000词现代汉语词典“ (60000Ci Xiandai Hanyu Cidian) a 古代汉语词典 (Gudai Hanyu Cidian, 1998). Frekventovanost v jazyce byla srovnávána pomocí korpusu BCC 语料库¹³, v němž databáze 文学 (literatura), 报刊 (periodika), 多领域 (různé), 微博 (Weibo) a 科技 (věda a technika) reprezentovaly korpus moderní čínštiny (dále MČ) a databáze 古汉语 (klasická čínština) reprezentovala korpus klasické čínštiny (dále KČ). Pro další možnosti kombinací znaků jsme konzultovali web ChengYuWang.com¹⁴ a jiná vyhledávání byla provedena na portále Chinese Text Project¹⁵ (a jsou označena).

Poté jsme podle upravené klasifikace struktur *chengyu* roztřídili do kategorií, na jejichž základě později proběhlo srovnání variant a inverzních forem. Vyhledávání v korpusech, interpretace těchto dat a statistiky výskytů struktur a sémantických vztahů se nachází v přílohách.

3.4.1 Kritéria pro výběr *chengyu*

Podle předmluvy Fenlei chengyu da cidian je *chengyu* definováno jako „lidmi odedávna užívaná uzavřená struktura, většinou o čtyřech znacích“. Znaky, z nichž se *chengyu* skládá, spolu utváří určitý význam, jenž není nutně zjištělný lexikologickou či gramatickou analýzou.

Tato práce je zaměřena na *chengyu*, v nichž je přítomen znak se sémantikou blízkou slovům „mluvit“, „mluva“, „hovořit“ atd., proto hlavním kritériem byla nutnost výskytu

---

¹³ <http://bcc.blcu.edu.cn/>

¹⁴ <https://www.chengyuwang.com/>

¹⁵ <https://www.ctext.org/>

znaků 口, 嘴, 言, 语, 说 či 词 ve struktuře frazému. Pro znak 口 bylo uvedeno 100 *chengyu*, pro znak 嘴 bylo uvedeno 19 *chengyu*, znak 言 se nacházel v 172 *chengyu*, znak 说 byl v 22, *chengyu* se znakem 说 bylo 31 a se znakem 词 jich bylo 27. *Chengyu* byla vybrána do korpusu, opatřena písmeny podle příslušného znaku (tzn. 口 = A, 嘴 = B atd.) a indexy podle pořadí v korpusu (tzn. je-li 信口雌黄 v pořadí 57. výskytem znaku 口 ve slovníku, bude na ně odkazováno pomocí koordináty A⁵⁷). *Chengyu*, která se z důvodu výskytu dvou z vybraných znaků (např. C¹⁸⁶ 款语温言) měla objevit na dvou koordinátách, jsou zahrnuty jen jednou, a to tam, kde se vyskytla dříve (pořadí vizte výše). Úplný výčet *chengyu* se zařazením do syntaktických kategorií se nachází v příloze.

3.5 CÍLOVÉ ZNAKY Z HLEDISKA DIACHRONNÍHO VÝVOJE JAZYKA A JEJICH DEFINICE

V následujícím oddílu jsou vyjasněny vztahy mezi cílovými znaky a jejich definice. Sémantika, kterou nesou v *chengyu*, je blíže popsána v praktické části s konkrétními příklady.

3.5.1 Znaky 口 a 嘴

Čínský jazyk disponuje možností předávat komplexní významy prostřednictvím ideografických znaků. V podobě radikálů je často obecnější význam zahrnut do znaku s významem konkrétnějším. Ning Yu ve své publikaci, zaměřené na znak 心 („srdce“) uvádí příkladů několik: 虑 („přemýšlet, zvažovat; znepokojovat se“), 感 („cítit [se]; pociť“), 思 („přemýšlet, přemítat; toužit“) atd. (Ning 2009) Mezi nemotivované, tedy neodvozené, znaky pod souhrnným názvem 记号字 se vedle 心 řadí i 口, které také vystupuje jako komponent ideogramů a jinak odvozených znaků (Slaměnková 2013, Wang 2016). Znak 口 je tedy předchůdcem znaku 嘴, protože je v něm obsažen – nejen jako radikál, ale i jako významová složka.

Znaky 口 a 嘴 se překrývají v části svého významu, který bychom přeložili jako „ústa“. Pro znak 口 byly podle slovníku moderní čínštiny stanoveny následující definice: 1. (名/N) 嘴 („ústa“); 2. (名/N) 容器通外面的地方 („otvor nádoby“); 3. (名/N) 出入通过的地方 („průchod“); 4. (名/N) 长城的关口 („brány Velké čínské zdi“); 5. (名/N) 破

裂的地方 („místo, kde došlo k roztržení/protržení“); 6. (名/N) 锋刃 („čepel“); 7. (名/N) 驴马等的年龄 („věk u koní, oslů atd.“); 8. 量词 (měrové slovo); 9. 姓 (příjmení).¹⁶ Slovník klasické čínštiny přidává definici 指用语言, 说话, 议论 („znamená ,používat jazyk, mluvit, diskutovat“) a 人口 („populace/lidé“).¹⁷ Pro 嘴 bylo uvedeno následující: 1. (名) 口 („ústa“); 2. 形状或作用像嘴的东西 („věci podobné ústům svým tvarem či použitím“); 3. 指说话 („znamená ,mluvit“).¹⁸

3.5.2 Znak 说 a 言

Historie znaků 说 a 言 je podobná jako u předešlých znaků, tedy 言 je starší forma, u níž se význam změnil a rozšířil. Pro 言 byly ustanoveny definice: 1. (名/N) 话 („řeč/mluva“); 2. (动/V) 说 („mluvit“); 3. (名/N) 汉语的一个字或一句话叫一言 („pojmenování pro znak nebo větu v čínštině“); 4. (名/N) 姓 (příjmení). Pro 说 pak: 1. (动/V) 用话来表达意思 („používat jazyk k vyjádření mysli“); 2. (动/V) 解释 („vysvětlovat“); 3. (名/N) 议论 („diskutovat“); 4. (动/V) 责备 („kritizovat“); 5. (名/N) 一种文体, 通过记叙, 议论说明事理 (literární žánr).¹⁹

3.5.3 Znak 词 a 语

Oba znaky obsahují radikál 言 a jejich významy jsou příbuzné. Definice pro znak 词: 1. (名/N) 言辞 („řeč/slova“); 语句 („věta/slova“); 2. (名/N) 一种韵文形式 [...] (literární žánr); 3. (名/N) 语言里最小的 [...] 单位 („nejmenší jednotka v jazyce“). Pro 语 pak bylo uvedeno: 1. (名/N) 话 („řeč/mluva“); 2. (动/V) 说 („mluvit“); 3. (名/N) 谚语; 成语 (typ frazému); 4. (名/N) 代替语言表示意思的动作或方式 („čin nebo způsob, který nahrazuje jazyk při vyjadřování mysli); 5. (名/N) 姓 (příjmení).²⁰

---

¹⁶ Z 60000Ci Xiandai Hanyu Cidian.

¹⁷ Z Gudai Hanyu Cidian, 1998.

¹⁸ Z 60000Ci Xiandai Hanyu Cidian.

¹⁹ Z 60000Ci Xiandai Hanyu Cidian.

²⁰ Z 60000Ci Xiandai Hanyu Cidian.

4 PRAKTICKÁ ČÁST – ANALÝZA KORPUSU

V předchozí části byla podrobně popsána kritéria pro zařazení do následujících osmi kategorií: SM, SV, VO, VV, SMSM, SVSV, VOVO, SVO. Zde budou rozebrány některé konkrétní případy, kdy struktura (často však v kombinaci se sémantikou) ovlivňuje výskyt námi vybraných cílových znaků.

4.1 PROBLÉMY PŘI KLASIFIKACI

Abychom předešli dotazům ohledně toho, proč jsme se rozhodli jisté jevy vnímat určitým způsobem, uvádíme jako první hlavní problematické segmenty, s nimiž jsme se při analýze korpusu setkávali.

4.1.1 Struktury se zápornkou nebo jiným příslovcem

4.1.1.1 Pozice zápornky nebo jiného příslovce ve struktuře a její vliv na pravidelnost

Z binární povahy *chengyu* vyplývá, že pozice příslovce bude nejpřirozenější na prvním a na třetím místě, kde se mohou připojit k slovesu (např. A⁵⁹ 绝口不提, „přestat-řeč- nebýt (Adv)-zmiňovat“) a k adjektivu (např. C⁶⁵ 出言不逊, „vydávat-řeč- nebýt (Adv)-skromný“). V takových pozicích jsou považovány za součást predikátu.

Mohou se v malé míře vyskytovat i na druhém místě, např. A¹⁵ 口尚乳臭 („ústa- ještě (Adv)-mléčný-zápach“) nebo F¹ 词不达意 („řeč- nebýt (Adv)-dosáhnout-smysl“), kde však rozbíjí původní kategorie, a proto byly jednou z motivací pro vytvoření kategorie SVO, kam spadají všechna *chengyu* s příslovci na druhém místě z našeho korpusu. Dalšími příslovci jsou např. 犹 („stále“) a 必 („muset (Adv)“) v *chengyu*: C⁷ (言犹在耳; „řeč-stále (Adv)-být [v] (V)-ucho“) a C⁸ (言必有据; „řeč-muset (Adv)-mít (V)-důkaz“). Na posledním místě příslovce nikdy nestojí, protože za ním již nemůže stát sloveso ani adjektivum.

U struktur se znaky 说 a 嘴 byla pozorována schematičnost (zejména u znaku 嘴) a jinak pravidelná syntax, pravděpodobně právě proto u nich bylo v našem korpusu nalezeno pouze jedno *chengyu* s příslovcem, a to E⁶ 说一不二 („mluvit-jeden- nebýt (V)-

dva“). Pro kontrolu jsme konzultovali web ChengYuWang.com, který pro 嘴 na jakémkoli místě ve čtyřznakových *chengyu* uvedl celkem 70 možných kombinací, z nichž ani jedna neobsahovala příslovce. Pro znak 说 bylo nalezeno kombinací 138, z nichž 4, včetně E⁶, příslovce obsahovaly. Zbylé tři kombinace byly: 不容分说 („nebýt (Adv)-dovolit²-vysvětlovat“), 不由分说 („nebýt (Adv)-prostřednictvím (Prep)-²vysvětlovat“)²¹ a 二话不说 („²námítka/jiný názor-nebýt (Adv)-mluvit“), z nichž všechny jsou na standardních pozicích (tj. první a/nebo čtvrtá).

4.1.1.2 Rozdílné struktury se znaky 无 a 不 a vyjádření predikace

Mezi *chengyu* se znakem 口 se nachází i dvě, která se liší jen tím, jaký ze znaků s významem záporu, 无 a 不, byl použit. Nejde však o variantní formu, protože idiomy mají jiný význam. Jsou to *chengyu* A⁴ (口无择言; „ústa-nebýt (Adv)-vybírat-řeč“) a A⁷ (口不择言; „ústa-nemít (V)-vybírat-řeč“), v nichž 不 označuje spíše spojení „vědomě ne-“ než pouze slovesnou předponu „ne-“, jako to dělá 无, proto je u nich značný rozdíl v sémantice celého frazému. Tento případ si zaslouží pozornost právě proto, že ilustruje rozdíl mezi těmito dvěma znaky s podobnou sémantikou i na syntaktické úrovni. Znak 无 označuje nepřítomnost něčeho, přičemž znak 有 je jeho opakem, který tedy značí, že předmět/ příznak, kterému předchází, přítomen je. Znak 有 je v takovém významu použit např. v *chengyu* C²¹ 言之有理 („mluvit-to-mít (Adv)-smysl/pravda“).

V klasické čínštině se takovým způsobem vyjadřovala predikace (Pulleyblank 1995), ovšem v tomto vztahu by se mohlo jednat o atribut v postpozici, resp. o příslovecné určení v případě slovesa. V češtině bychom tuto konstrukci pravděpodobně vyjádřili pomocí předložky „bez“ (a její opak předložkou „s“), která by vytvořila neshodný přívlastek jména, jehož sémantika a funkce tedy spíše odpovídá struktuře SM než SV. SV využívá zápornku 不, která se, jak jsme již konstatovali, pojí jen se slovesy a adjektivy, a ne se jmény. Proto se tento způsob interpretace (jako atribut) vylučuje. Přítomnost zápornky 不 totiž prozrazuje predikaci ve strukturách, kde predikace není formálně vyjádřena, čehož jsme se dotkli v oddílu o vlivu klasické čínštiny na strukturu *chengyu*. Proto se

---

²¹ Obě *chengyu* mají přes rozdílnou strukturu stejný význam.

budeme řídit syntaktickými rysy a návrhu kategorií z původního výzkumu Li, Zhang a Wang a budeme *chengyu* s 无 i 不 v pravé části po jménu řadit do SV (stejně jako tytéž konstrukce bez 无/不). Takovým způsobem lze interpretovat například *chengyu* D¹ 语无伦次 („řeč-nemít (V)-²koherence“), které bylo také zařazeno do struktury SV.

V naší klasifikaci bude rozdíl zřetelný až v kombinaci se slovesem, kde se u 无 nebude jednat o druhý predikát, ale o modifikátor ve struktuře SM, který se bude překládat příslovečným určením.

Za zmínku stojí i dvojice *chengyu* C³⁹ (言而无信; „mluvit-a-nemít (V)-důvěra“) a C⁴⁰ (言而有信; „mluvit-a-mít (V)-důvěra“), která se svým významem podobá již zmíněnému C²¹, 言之有理 („mluvit-to-mít (Adv)-smysl/pravda“), a dalším, které začínají znaky 言之. Viditelným rozdílem je přítomnost znaků 之 a 而, které nabízí jiná řešení pro příbuznou sémantiku: 之 značí formální předmět, který umožňuje tedy *chengyu* pracovně přeformulovat na 言它有理, „říct-to-mít-smysl/pravda“. Druhé sloveso, „mít“, se však nevztahuje na nevyjádřený podmět prvního slovesa, „říct“, nýbrž na sloveso samotné, čímž mu dává charakteristiku, modifikuje jej. Sloveso „mít“ pak může být považováno za polopredikativní konstrukci, jelikož jeho „slovesnou“ povahu samozřejmě zapřít nelze. *Chengyu* C³⁹ a C⁴⁰ pak obsahují znak 而, který staví slovesa na stejnou úroveň důležitosti ve větě. (Nall 2009) Proto jsou obě slovesa, „říct“ a „(ne)mít“, spojena s nevyjádřeným podmětem, *chengyu* mají dva predikáty, a proto formálně spadají do kategorie VV, kdežto jejich sémantika spíše spadá do SM. C³⁹ lze převést na komponenty „mluvit-a-nemít-důvěra“, tzn. „mluvčí není považován za důvěryhodného/relevantního“, jejichž sémantiku pokládáme za shodnou s definicí příslovečného určení průvodního děje. Totéž platí pro C⁴⁰.

4.1.2 Role spojky 而 při určování predikace

Spojka 而 figuruje jako juxta poziční marker v parataktickém vztahu mezi predikáty. V již zmíněných frazémeh C⁴⁰ (言而有信; „mluvit-a-mít (V)-důvěra“) a C³⁹ (言而无信; „mluvit-a-nemít (V)-důvěra“) není přítomen podmět, tudíž bylo uvolněno „místo“ pro další znak, kterým se stalo 而. Podmět je naopak vyjádřen u frazému A²⁰, 口说无凭

(„ústa-mluvit-nemít (Adv)-důkaz“), a vztahují se k němu dva predikáty: 说 a 无凭. Ze syntaktického hlediska se tak jedná o strukturu SVV; pracovní verze pro analýzu by pak připouštěla zastoupení vypuštěného duplikátu podmětu: SV(S)V, či právě vypuštěné spojky SV(而)V.

Nejen sémantika všech tří frazémů je velmi podobná, ale i sémantika jednotlivých komponentů má jisté shody. Segmenty 口说 a 言 zastupují význam „mluvit“, který je modifikován „jakoby“ v struktuře PU (po sémantické stránce) segmenty, které se navzájem také nápadně podobají (有/无+信/凭). Jak jsme zmínili v oddílu 4.1.1.2., znaky 有 a 无 v sobě uchovávají význam predikace, kterou je nutné zastoupit také ve formálním znázornění syntaktické struktury. Váháme ovšem, zdali je nutné formální podmět (口) u A²⁰ reprezentovat také. Prozatím byl frazém ponechán v kategorii VV.

4.1.3 Modální slovesa

Modální slovesa jsou v naší práci považována za součást predikátu. V *chengyu* C¹¹⁸ 不可言传 („nebýt (Adv)-moci-mluvit-předat [dál]“) a C¹¹⁹ 不可言状 („nebýt (Adv)-moci-mluvit-popsat“) jsou součástí prvního predikátu 言. Jelikož klasická čínština upřednostňuje jednoslabičná slova, vnímáme 言传 a 言状 spíše jako dvě slovesa²². Možnost, že by se mohlo jednat o VO, vylučuje fakt, že sloveso 言 je ve většině případů v klasické čínštině používáno jako intranzitivní.

4.1.4 Role struktury SV ve větě

Pozice ve větě nám mnoho napovídá o vnitřní struktuře samotné a vice versa, její důležitost tedy v žádném případě nepodceňujeme. Rozsah naší práce nedovoluje se plně věnovat tomuto aspektu frazémů, nicméně uvedeme alespoň několik příkladů.

Nejzřetelnější vybočení z větné stavby jsme našli u struktury SV. Tomu odpovídá i její charakteristika, která předpokládá přítomnost podmětu a přísudku – základního syntagmatu, který se ve větě pravděpodobně již nachází.

---

²² Samozřejmě lze polemizovat o tom, jedná-li se o dva predikáty. Při nahlédnutí do BCC korpusu jsme se přesvědčili o tom, že 言传 se ve stejném významu používá a slovníkem CiDianWang.com je dokonce považován za slovo. V rámci naší práce ale slovesa vnímáme jako dva predikáty.

Při pohledu na použití *chengyu* A²⁰ (口说无凭; „ústa-mluvit-nemít (Adv)-důkaz“), v korpusu MČ je na první pohled zřejmé, že *chengyu* je často nejen syntakticky, ale i graficky odděleno od zbytku věty. V segmentu, kde se frazém nachází, již není další podmět. Do češtiny bychom takový úsek přeložili např. „slovy nic nedokážeš/ slovy nic nelze dokázat“, protože znak 口 zde zastupuje buď všeobecný podmět, nebo se musíme při překladu řídit podmětem hlavní věty či kontextem věty/ výpovědi. Příkladovou větou může být „[...]双方发生纠纷, 口说无凭, 怎么仲裁?“²³ Zde bychom mohli uvažovat o překladu bez podmětu: „[...] mezi stranami vznikne spor, ale slovy nelze nic dokázat, jak se [tedy] bude rozsuzovat?“ nebo bychom si mohli podmět „vypůjčit“ podmět: „[...] mezi stranami vznikne spor, ale slovy [samotnými] si navzájem nic nedokážou, jak se [tedy] bude rozsuzovat?“ Samozřejmě bychom ve výsledku při překladu nekopírovali čínskou stavbu věty, uvedené varianty jsou pouze ilustrační.

V několika případech byl frazém uveden v uvozovkách a/nebo použit jako přívlastek, předmět, podmět či jiný větný člen: např. „[...] 消费者讨说法就不再受“口说无凭”的困扰, [...]“²⁴, „[...]坚持防止“口说无凭”乱承诺[...]“²⁵ nebo „因为受讯者会认为“口说无凭”而不重视。“²⁶

4.1.4.1 *Problém hranice podmětu ve frazému a ve větě*

Typickými *chengyu*, které tato komplikace postihuje, je D⁹ (妙语惊人; „krásný/zázračný-řeč-překvapovat-člověk/lidé“). Na první pohled jde o podmět a přísudek (妙语 je kauzátorem děje), čemuž napovídá i první část definice tohoto úseku: 妙语: 含意深刻或有趣味的话语²⁷ (česky: „krásný/zázračný-řeč“ je řeč, která má hluboký význam nebo je velmi zajímavá“). Právě formulace definice napovídá, že jde o jméno, což je nejčastější forma podmětu. Ovšem po nahlédnutí do korpusu vidíme, že v některých případech se *chengyu* chová celé jako predikát a přechází mu podmět celé věty: „毛泽东妙语惊人, 对[...]批注道[...]“²⁸ nebo „这时巴兰特拉的回答妙语惊人“²⁹.

²³ Z Renmin Ribao (5. 9. 1990).

²⁴ Z Wenhui Bao (4. 7. 2005).

²⁵ Zdroj neznámý (příspěvek v databázi „věda a technika“ BCC korpusu).

²⁶ Zdroj neznámý (příspěvek v databázi „věda a technika“ BCC korpusu).

²⁷ Z Fenlei chengyu da cidian.

²⁸ Z Renmin Ribao (1998).

²⁹ Z čínského překladu knihy R. L. Stevenson *The Master Of Ballantrae*.

4.2 CÍLOVÉ ZNAKY V PRAVIDELNÝCH STRUKTURÁCH

Pravidelnými strukturami nazýváme taková *chengyu*, v nichž se vyskytují čtyři komponenty a jejichž levé a pravé části jsou symetrické. Jedná se tedy o všechny zdvojené struktury: SMSM, SVSV, VOVO, někdy i VV (např. E⁷ 说到做到, „mluvit-Mod-dělat-Mod“³⁰). Bylo zjištěno, že pořadí komponentů může být ovlivněno minimálně dvěma faktory: produktivní kombinací znaků struktury, u nichž existují dvě proměnné (např. X 言 X 行), které se nezaměňují (nebo jen výjimečně). Druhým faktorem je sémantika proměnných: (ne)existence dvou proměnných znaků jako samostatného slova nebo jiný vztah mezi nimi: synonymický, kontrastní, sekvenční, důvodový, nebo příčinný.

4.2.1.1 Vliv sémantiky na pořadí a výskyt znaků

Tento oddíl se týká především schematických *chengyu*, které se napříč slovní zásobou vyskytují s různými proměnnými a vyjadřují tak různé významy. V čínštině se velmi často stává, že na znak se po staletí nabalují nové významy, které v kontextu moderní čínštiny již nejsou tak zřejmé. Jelikož je frazém konzervován ve své formě, kterou nabyl v nějaké fázi historického vývoje jazyka, může postupně ztrácet a nabývat nové smysly. To má pak, jak uvidíme, vliv na jejich používání v jazyce.

Pro takové případy, kdy jsou přítomny ve schématu dvě proměnné, existuje hned několik příkladů z našeho korpusu (pro úplnost uvádíme data o počtu možných kombinací z portálu ChengYuWang.com): X 言 X 行 (13 *chengyu*), ale X 言 X 行 (0 *chengyu*); X 口 X 舌 (31 *chengyu*), ale X 舌 X 口 (4 *chengyu*); X 嘴 X 舌 (29 *chengyu*), ale X 舌 X 嘴 (1 *chengyu*) atd.

4.2.1.1.1 Vliv kategorií vztahů mezi konstituenty na pořadí znaků

Zde uvádíme několik příkladů sémantických vztahů, které vznikají ve schematických *chengyu* (které zaručují symetričnost obou stran). Popisujeme i další vlivy na pořadí znaků a preferenci jedné z variant. Úplná statistika výskytů určitých sémantických vztahů napříč korpusem bude uvedena v příloze.

4.2.1.1.1.1 Synonymický a kontrastní vztah

Jak jsme již zmiňovali v teoretické části, pořadí konstituentů nelze samovolně měnit, což ovšem neznamená, že inverzní formy neexistují. Tato vlastnost je typická pro *chengyu* synonymického a antonymického vztahu, jelikož se v nich nejedná o souslednost událostí, je tedy někdy možné pravou a levou stranu zaměňovat. Jak uvidíme níže, ne všechny kombinace jsou však možné a uznávané v slovnících. Nicméně to samozřejmě neznamená, že se neužívají, na což bereme ohled při vyhledávání v korpusech.

Jako příklad takového schematického *chengyu* jsme uvedli C¹²⁵ (行浊言清; „čin-špinavý-řeč-čistý“) a C⁴⁹ (言清行浊; „řeč-čistý-čin-špinavý“), varianty *chengyu* s antonymickým sémantickým vztahem. Teď se podíváme, jak je možné interpretovat přítomnost obou variant, která z nich bude frekventovanější a z jakého důvodu tomu tak pravděpodobně bude.

Na první pohled je zřejmé, že se opět jedná o pravidelně se vyskytující kombinaci znaků 言 („řeč“) a 行 („čin“), nicméně tentokrát se vyskytují na prvním a třetím místě čtyřznakového schématu. Po konzultaci webu ChengYuWang.com jsme zjistili, že 言 X 行 X má 9 variant proměnných, kdežto 行 X 言 X pouze 1, kterou je právě C¹²⁵. Nezměnilo se však pouze pořadí těchto znaků, ale i znaků 清 a 浊 (tzn. vzniklo 行浊言清). Tuto záměnu lze vysvětlit tak, že sémantika adjektiv je vázaná na podmět, který ve struktuře SVSV doplňují v základním syntagmatu podmět-přísudek nejen formálně, ale i významově (tj. nebudeme mluvit o řeči jako o „špinavé“ a přitom přidávat k činu atribut „čistý“). Pokud by byly proměnné umístěny v opačném pořadí, znamenalo by to změnu sémantiky celku, který by posléze již nebyl idiomem.

Dalším případem byly hned první dva výskyty znaku 口, kde došlo k interferenci několika sémantických prvků, vyskytujících se v různých kombinacích v synonymickém vztahu mezi stranami. A¹ = 口干舌焦 („ústa-suchý-jazyk-spálený“); A² = 口干舌燥 („ústa-suchý-jazyk-vyprahlý,“). Pro A¹ bylo v korpusu KČ nalezeno 67 výskytů a v MČ 10; pro A² pak platí hodnoty A²_{KČ} = 401 a A²_{MČ} = 2 804. Jakožto *chengyu* s blízkým významem bylo ve slovníku uvedeno 舌敝唇焦 („jazyk-zlámaný-rty-spálený“). Všechna

mají význam „mluvit tolik, že z toho (někdo) má sucho v ústech“ (variací je 敝舌 = „zlámat si jazyk“). Veškerá vyhledávání i s přesnými výsledky se nachází v příloze v tabulce č. 1.

Důvodem pro větší „popularitu“ A^2 mohou být následující fakta: 干燥 („suchý/vyprahlý“) jako samostatné slovo se v korpusu KČ vyskytuje cca 12x více než slovo 干焦 („vysušený/spálený“) – v korpusu MČ poměr stoupá k cca 1000:1. 敝 („zlámaný“) a 焦 („spálený“) se společně kvůli odlišnému významu nepoužívají a jsou vázány na znaky 唇 a 舌 (tj. dohromady „suché rty“ a „zlámaný jazyk“, nikoli naopak) a jejich kombinace se znakem 口 nebyla nalezena. V existujících (v rámci portálu ChengYuWang.com) kombinacích bylo nalezeno celkem 35 kombinací 口 s 舌 (ve schématech X 口 X 舌 a X 舌 X 口, podle ChengYuWang.com). Nicméně nahodilých kombinací znaků 口 a 唇 s uvedenými znaky bylo sedm možných, ale žádná z nich nebyla nalezena na portále ChengYuWang.com jako *chengyu*. Posledním podpurným argumentem je, že 口 se v korpusu se znaky 干 a 燥 kombinovalo více než 37x častěji než se znaky 干 a 焦.

Obměnou pro A^2 je kombinace 口燥舌干 („ústa-vyprahlý-jazyk-suchý“), pro niž platí 565 výskytů v korpusu KČ, což je více o 164 více než u A^2 samotného; ale pouze sedm v korpusu MČ. Přes svůj počet výskytů se kombinace 口燥舌干 nenachází v databázi *chengyu* portálu ChengYuWang.com, neregistruje ji ani elektronický slovník CiDianWang.com ve svém oddílu *chengyu*.

Upřednostňování varianty A^2 lze ilustrovat i výskytem kombinace 嘴干舌燥 („ústa-suchý-jazyk-vyprahlý“), v níž byl znak 口 zaměněn znakem 嘴, nicméně o *chengyu* se podle již uvedených elektronických slovníků také nejedná. Z hlediska sémantiky však jde o důkaz toho, že znak 口 je zde použit ve významu 嘴.

Je důležité pamatovat na to, kolik faktorů v *chengyu* figuruje. Vezměme si např. *chengyu* C¹²³ (察言观色; „prohledávat/pozorovat-řeč-sledovat-výraz obličej“), struktura VOVO umožňuje vznik různých vztahů mezi stranami, ovšem ze sémantického hlediska lze určit, že se jedná o synonymický vztah, který zčásti předpokládá zaměnitelnost. To však není možné proto, že struktura X 言 X 色 je jednoznačně produktivnější než

struktura X 色 X 言 (4 605 výsledků oproti 193). Proměnné pak nelze zaměnit proto, že ač netvoří samostatná slova, jejich význam lépe odpovídá přidruženým objektům. To znamená, že spíše budeme pozorovat výraz obličeje a hledat pravý význam řeči než naopak.

Jako příklad důležitosti role sémantiky mohou sloužit i chengyu A63 (绣口锦心; „vyšívání-ústa-brokatový-srdce“) a A99 (锦心绣口; „brokatový-srdce-vyšívání-ústa“), u nichž dochází k záměně pořadí obou komponentů, které samy o sobě existují jako slova. Proto se mimo jiné nepředpokládá, že by došlo k záměně proměnných, ale jelikož jsou komponenty v synonymickém vztahu, lze je, jak je vidět, vzájemně zaměňovat. Po konzultaci portálu ChengYuWang.com bylo zjištěno, že obě schémata, X 心 X 口 i X 口 X 心, jsou srovnatelně produktivní (nalezeno bylo pět a šest chengyu), ale při kontrole našich chengyu v korpusu bylo odhaleno, že frekvence výskytů schématu X 心 X 口 je velmi nízká: celkem bylo výskytů 10x méně než u schématu druhého. Varianta A63 v korpusu MČ nalezena nebyla a v korpusu KČ se vyskytovala zhruba sedmkrát méně než varianta druhá (pro přesná čísla vizte tabulku č. 3).

Pořadím znaků 心 a 口 tedy rozdíl ve frekventovanosti vysvětlen být nemůže. Nabízí se tedy sémantika. Výskyty (ačkoli nepoměrné) v korpusu KČ mohou být vysvětleny právě vztahy mezi komponenty: pokud se podíváme na vztah mezi pořadím znaků ve schématech a sémantikou mezi oběma stranami (pravé a levé), odhalíme, že u X 口 X 心 se jedná o vztahy, v nichž na pořadí nezáleží: např. kontrastní 佛口蛇心 („buddhistický/Buddhův-ústa-hadí-srdce“) nebo synonymické 锦心绣口 („brokatový-srdce-vyšívání-ústa“), nebo naopak je nutné, aby znaky v takovém pořadí stály: sekvenční 开口见心 („otevřít-ústa-uvidět-srdce“) nebo 以口问心 („vzít-ústa-zeptat se-srdce“). Takovým způsobem je možno interpretovat i vztah v našem chengyu (podobně jako u již známého příkladu 心服口服). Frazologizace a ztráta „ohebnosti“ frazému v jazyce může být v čínštině proces postupný, jak uvidíme níže. Výsledky z korpusu KČ jsou tedy mnohem „tolerantnější“ k variantám než korpus MČ, kde bývají některé varianty z různých důvodů již vytlačovány. Vysvětlením pro rozdíl ve frekventovanosti našich *chengyu* v rámci korpusu MČ proto může být i to, že 锦绣 („krásný jako brokát/nádherný“, tedy častější varianta se znakem 锦 na prvním místě) existuje jako samostatné slovo, kdežto kombinace znaků 绣锦 slovem není.

Podobně může být vysvětlena i preference E⁸ (好说歹说; „dobrý-mluvit-špatný-mluvit“) na úkor E⁴ (说好说歹; „mluvit-dobrý-mluvit-špatný“), kdy právě existence slova 说好 („dohodnout se“) může bránit správné interpretaci celého frazému, proto došlo k inverzi (která je ulehčena navíc tím, že obě proměnné jsou adjektiva a mohou stát na místě PU a tvořit tak strukturu SMSM).

4.2.1.1.2 Sekvenční vztah

Dalšími variantními *chengyu* jsou A¹⁶ (口服心服; „ústa-přesvědčený-srdce-přesvědčený“) a A⁷⁵ (心服口服; „srdce-přesvědčený-ústa-přesvědčený“). Z této dvojice v obou korpusech s více než čtyřnásobným počtem výskytů převažuje varianta A⁷⁵ (přesná čísla se nachází v tabulce č. 2). V tomto případě lze vysvětlení hledat ve slovníkové definici: 从内心到口头上都服气 („být přesvědčen ,od‘ srdce až ,po‘ [svá] slova“), tedy lze předpokládat zachování logického uvažování, chceme-li zachovat sémantiku: je třeba být nejprve v hloubi duše o něčem přesvědčen, abychom mohli přesvědčivě i mluvit. Jde tedy o sekvenční vztah, který je v A¹⁶ narušen.

4.2.1.1.3 Příčinný vztah

Zástupci tohoto typu vztahu mezi komponenty jsou varianty F² (词穷理尽; „řeč-skoupý-důkaz-vyčerpaný“), F³ (词穷理绝; „řeč-skoupý-důkaz-neexistující“) a F¹³ (理屈词穷; „důkaz-omezený-řeč-chudý“). Zde by bylo možné pochybovat o souslednosti událostí: nemá mluvčí podložené tvrzení proto, že málo mluví, nebo je tomu naopak? Odpověď uvádí definice: 理由站不住脚, 被驳得无话可说³¹ („argumentace je nedostačující, je vyvrácena tak, že nelze již nic říct“), příčina se nachází na levé straně. Dalším příkladem je C¹¹⁶ 人微言轻 („člověk/lidé-malý/ne významný-řeč-lehký/nevýrazný“), u nějž příčinný vztah nalezneme už v definici: 因地位低下, 说话也不被重视³² (česky: kvůli nízkému postavení člověka jeho slova také nejsou považována za příliš důležitá).

---

³¹ Fenlei chengyu da cidian (2018)

³² Fenlei chengyu da cidian (2018)

4.2.1.1.4 Důvodový vztah

Důvodový vztah nebyl v našem korpusu nalezen.

4.2.2 Vzájemná zaměnitelnost cílových znaků

V našem korpusu jsme našli dva případy, kdy byly varianty se znakem 口 i 嘴 používané. V jednom případě byly obě varianty uznávané slovníky. To je ve frazeologii nanejvýš neobvyklé, ačkoli z pohledu sémantiky se jedná o jev s logickým odůvodněním.

Prvním příkladem jsou *chengyu* A⁷³ (人多口杂; „lidé-mnohý-řeč-zmatečný“) a B¹⁹ (人多嘴杂; „lidé-mnohý-řeč-zmatečný“), kde jde opět o záměnu znaku 口 znakem 嘴. Jedná se o strukturu SVSV, v níž adjektiva stojí v postpozici a neexistují jako samostatný lexém. V tomto významu se pravděpodobně jedná o příčinný vztah mezi konstituenty (levá strana zapříčiňuje vznik situace vyjádřené na straně pravé). V korpusu KČ v poměru 2:1 převažovala varianta se znakem 口 a v korpusu MČ ve stejném poměru převažovala varianta se znakem 嘴. V každém případě je příčinný vztah zachován a lze tedy tvrdit, že důvodem pro rozdíl ve frekvencii je trend užívání v současné čínštině konkrétnějšího znaku pro význam „ústa“.

Druhým příkladem je již zmíněné A² (口干舌燥), v němž je také možné znaky 口 a 嘴 zaměnit. I když se v případě variantní formy nejedná o *chengyu*, v korpusu se vyskytuje.

4.2.3 Zdánlivá schematičnost

V procesu určování struktur jsme narazili na *chengyu* A⁴⁹ (枉口拔舌; „zvrácený-řeč-trhat-jazyk“), které se odlišuje od ostatních se strukturou X 口 X 舌 tím, že se v něm kombinuje konkrétní význam na straně jedné (拔舌; „vytrhnout jazyk“) a abstraktní význam na straně druhé (枉口; „mluvit jak?“). Znaky 口 a 舌 také neplní stejnou syntaktickou funkci. 拔舌 s významem „vytrhnout jazyk“ má jasnou VO strukturu, nicméně 枉口 s definicí „满嘴胡说“ („mluvit nesmyslně“) bude strukturou SM bez ohledu na to, jestli budeme vnímat 口 jako jméno, nebo jako sloveso. Na základě definice 枉口 a faktu, že

slovník klasické čínštiny uvádí 口 i jako sloveso s významem „mluvit“. Mezi konstituenty nicméně existuje příčinný vztah, který je pro schematická *chengyu* běžný. Existuje *chengyu* s podobným významem, 造谣中伤 („vytvářet-pomluva-²potřít/zlikvidovat“), které je se svou strukturou VV a příčinným vztahem mnohem více používané (v poměru 59:3³³).

4.3 STRUKTURY BEZ SCHÉMAT

4.3.1 Varianty znaků a sémantika *chengyu*

V teoretické části o kategorizaci podle vnitřní struktury jsme zmiňovali, že je možné operovat nejen s pořadím komponentů, ale i se znaky samotnými. Mnohá *chengyu* mají své varianty, které se liší jen v jednom znaku. V této části se budeme snažit odůvodnit některé případy, nespádající do výše diskutovaných schematických *chengyu*.

4.3.1.1 Homonymie a znaky podobné sémantiky

Jako příklad znaků obojího nám zde poslouží *chengyu* C¹³⁶ (溢于言外; „nadbytek-být v-řeč-vně (záložka)“), C¹³⁵ (溢于言表; „nadbytek-být v-řeč-povrch“) a C¹³⁴ (意在言外; „smysl-být v-řeč-vně (záložka)“), přičemž první dvě *chengyu* se liší pouze v posledním znaku. Varianta C¹³⁶ je však mnohonásobně používanější než první uvedená varianta (pro přesná čísla vizte tabulku č. 4). Odůvodnění nabízí třetí *chengyu*, C¹³⁴, které nese jiný význam a které se po fonetické stránce snad příliš podobá variantě C¹³⁶. Jediným rozdílem jsou znaky 在 a 于, které jsou však velmi příbuzné. 在 v moderní čínštině znamená „nacházet se [kde]“ a 于 je znakem, které se jednak používá zároveň s 在 bez změny jeho významu, a jednak je často v klasické gramatice indikátorem destinace pohybového slovesa (Pulleyblank 1995), což může vést ke snadné záměně těchto prvků. Proto je možné se domnívat, že popularita varianty C¹³⁶ na úkor variant C¹³⁵ a C¹³⁴ je založena právě na homonymii většiny frazému a příbuznosti znaků 于 a 在 a snadnému zaměňování, ale i přesto se domníváme, že to není dostačující argument.

Příkladem homonymie může být i *chengyu* C²³ (妖言惑众; „d'ábelský/podvratný-řeč-zavádět-veřejnost“). Ačkoli nejde o variantu ani o *chengyu*, kombinace znaků 谣言

---

³³ Data z korpusu CCL PU (<http://ccl.pku.edu.cn/>), BCC corpus neuváděl ani jeden výskyt.

惑众 („pomlouvačný-řeč-zavádět-veřejnost“) se v korpusu MČ vyskytla 98krát. C²³ mělo 463 výskytů. Slova 妖言 a 妖言 mají příbuzné, ale ne totožné významy. 谣言 je spíše „pomluva“ nebo „nepodložené tvrzení“, kdežto 妖言 poukazuje spíše na význam „he-reze“ nebo „falacie“. Výslovnost znaků 妖 (yāo) a 谣 (yáo) se liší jen v tónu. Význam celého frazému se však příliš nemění ani s nesprávnou kombinací 谣言, možná proto se začala vyskytovat v korpusu MČ.

4.3.1.2 Varianty se změnou ve významu či širší sémantikou

V oddílech o schematických *chengyu* jsme narazili na případ, kdy znak či kombinace znaků změnil svůj význam a dnes se již v původním významu nepoužívá. Velmi podobně jsou na tom *chengyu* A⁹³ (养家糊口; „živit-rodina-naplnit-ústa“) a A⁹⁴ (养家活口; „živit-rodina-žít/zachránit-ústa“), z nichž varianta A⁹³ je v moderní čínštině výrazně běžnější. Pravděpodobně právě proto, že výraz 糊口 se používá i mimo *chengyu* ve významu „živit se, zasytit se“ (slovník KČ uvádí definici „吃粥“ („jíst kaši“)), kdežto slovo 活口 slovník KČ vůbec neobsahuje a portál CiDianWang.com uvádí příslušnou definici až jako třetí (za definicemi „přeživší pokusu o zabití“ a „vězeň-informátor“).

4.3.1.3 Varianty s méně frekventovanými znaky

V našem korpusu se vyskytlo několik frazémů, které obsahují znaky relativně úzké sémantiky nebo přímo historismy. V korpusu jsme zjistili jejich rozšířenost v moderní čínštině a výsledky jsme srovnali se synonymními, uživatelsky méně náročnými variantami. Uvádíme výběr příkladů.

V případě A⁸ (口中雌黄; „ústa-vevnitř (záložka)-²auripigment“) může jít z formálního a sémantického hlediska o strukturu SM, jelikož lze vyloučit všechny ostatní, u nichž není možné, aby podstatné jméno stálo na pravé straně, aniž by před ním stálo sloveso. Nicméně problematickým bodem v diskusi je jeho nejasná stavba. Nabízí se dvě možnosti „převodu“ do moderní čínštiny: 口中有雌黄 („ústa-vevnitř (záložka)-nacházet se-²auripigment“, varianta s lokativním podmětem, tedy SV) a 口中的雌黄 (varianta s atributem (figuruje zde atributivní sloveso 的, které se do češtiny překládá genitivem), tedy SM). Vzhledem k tomu, že význam frazému se překládá/vysvětluje slovesem (slovník uvádí

definici „指不顾客观事实, 随口乱说“, česky „znamená ‚nebrat v úvahu objektivní skutečnost, plácát nesmysly“), přikláníme se spíše k názoru, že jde o strukturu SV, u níž je predikace nevyjádřena. Druhé *chengyu*, A⁵⁷ (信口雌黄; „²blábolit-²auripigment“), lze podle struktury samotné potenciálně řadit do kategorie VV, jelikož slovník CiDianWang.com uvádí i možnost, kdy je slovo 雌黄 používáno jako sloveso ve významu „mluvit nesmysly“. Samostatně se ale v tomto významu neužívá (v rámci BCC korpusu).

V korpusu MČ se vyskytuje pouze varianta A⁵⁷, a to 912krát. V korpusu KČ však o dva výskyty převažuje varianta A⁸ (pro přesná čísla nahlédněte do tabulky č. 5). proto vyvstává otázka, proč se v moderních textech toto *chengyu* podle korpusu neužívá.

Pakliže se podíváme na strukturu obou pravidelných binárních konstrukcí, varianta A⁸ je příkladem kombinace SM, specifičtěji adjektiva a jména, ale druhá varianta poněkud vybočuje tím, že z etymologického hlediska nejde o sloveso již zmíněného významu, ale o konkrétní jméno označující minerál, s jehož pomocí před staletími Číňané zamazávali znaky na papíře, které chtěli opravit nebo přepsat. (60000Ci xiandai hanyu cidian 2018) Nenalezli jsme slovo 雌黄 použité samostatně jako sloveso, ale pravděpodobně také ve struktuře nefiguruje jako předmět, jelikož sloveso 信口 je tzv. bezvalenční sloveso a připojení předmětu nepředpokládá. Je tedy možné, že protože 雌黄 je slovo velice úzké sémantiky, preferuje se varianta A⁵⁷, kde jeho význam „dubluje“ slovo 信口. Tuto teorii by podporoval i fakt, že 信口 se používá i v *chengyu* A⁵⁸ (信口开河) jehož sémantika je velmi podobná, ovšem je založena na konceptuálním myšlení, a ne na znalosti určitého lexému. Výskyt tohoto idiomu je v obou korpusech až dvojnásobný v porovnání s variantou A⁵⁷.

Analogickým případem jsou *chengyu* A⁶⁴ (黄口小儿; „žlutý-ústa-malý-mládě“) a A⁶⁵ (黄口孺子; „žlutý-ústa-²dítě“), jejichž společný komponent 黄口 v sobě nese význam „ptáče“ (slovník uvádí definici „雏鸟的嘴“, česky „zobák ptáčete“) a z druhých komponentů je podle korpusu mnohonásobně vícekrát používaná varianta 小儿 (přesto, že jsou definice znaků podle CiDianWang.com stejné), s čímž koresponduje i až sedmkrát vyšší výskyt varianty A⁶³ oproti variantě A⁶⁴ (přehled vyhledávání vizte v tabulce č. 6). Sémantika slov 小儿 a 孺子 tedy je v moderní čínštině stejná, nicméně slovo složené z jednodušších znaků se používá častěji.

Jako poslední příklad uvádíme *chengyu* C²⁹ 一言九鼎 („jeden-řeč-devět-trojnožka“) a jeho synonymickou variantu 一锤定音 („jeden-zatlouct-upevnit-zvuk“), kterou uvádí slovník Fenlei *chengyu* dacidian. C²⁹ obsahuje lexém, předpokládající vysokou úroveň znalosti slovní zásoby. Jde o slovo 九鼎, které označuje devět trojnožek, jež byly podle legendy předávány po generace vládců dynastií Xia, Shang a Zhou, jakožto důkaz oprávněného držení mandátu Nebes (tj. vlády nad zemí).³⁴ V korpusu MČ se v poměru 536:914 vyskytuje nenáročnější verze 一锤定音 častěji.

4.3.2 Cílové znaky v segmentech, které se vyskytují ve více *chengyu*

V následujících oddílech jsme v korpusu identifikovali a vydělili tři typy segmentů, obsahujících cílový znak. V prvním oddílu se jedná o cílový znak, který se vedle ostatních vyskytl díky svým syntaktickým a sémantickým charakteristikám a sdílí stejný význam se segmenty o jiné struktuře. V druhém oddílu se nachází méně početná skupina segmentů, které se skládají z totožných znaků, ale vyskytly se vedle sebe z rozdílných důvodů a nejedná se o samostatná slova, která by se používala i mimo frazémy. Ve třetím oddílu byly sesbírány příklady segmentů, které mají stejnou stavbu i funkci v rámci *chengyu*, ale nepoužívají se mimo *chengyu*. V posledním oddílu jsou ta, která se zároveň používají i vně těchto frazémů.

4.3.2.1.1 Různé jednotky nesou stejný význam

Nejasná motivace kolokability u kombinací znaků 出言 („vycházet/vydávat-řeč“), 出口 („vyjít [z]-ústa“), 口出 („ústa-vydávat“), 出语 („vycházet/vydávat-řeč“), 言之 („mluvit-to“) a 语焉 („mluvit-to“) je jedním z případů, kdy různé jednotky vyjadřují téměř totožný význam ve skupině frazémů. Funkce této skupiny *chengyu* spočívá v tom, že levá strana vyjadřuje význam „mluvit“ nebo „řeč“ a pravá popisuje způsob, jakým děj probíhá, nebo tento proces charakterizuje. Proto lze říct, že ve své funkci jsou komponenty zaměnitelné, ovšem komutační test nám říká, že pokud bychom je opravdu užívali náhodně, nejednalo by se již o idiomy. Při pohledu na diachronní vývoj jazyka si můžeme

---

³⁴ Podle internetového slovníku CiDianWang.com.

všimnout, že téměř všechny kombinace byly produktivní.³⁵ Nenalezli jsme však vysvětlení pro to, jaká tendence je předlohou pro to, jakým způsobem se dnes kombinuje levá strana se stranou pravou.

V klasické čínštině lze za produktivní označit především kombinaci 言之, jelikož 之 je zájmeno a v *chengyu* zastává spíše funkci formálního předmětu, který je popisován pravou částí a tvoří tak strukturu SM. Na portálu ChengYuWang.com bylo nalezeno 14 existujících *chengyu*, které začínají znaky 言之, tedy „říct to/ono“. Podobný význam má spojení 语焉 v *chengyu* D² (语焉不详), kde je 焉 pravděpodobně také zájmenem, které ale bylo v klasické čínštině používáno jinak. Pojilo se totiž s (pomocným) slovesem (*coverb*) 于 nebo 於, „nacházet se [kde]“, aby vytvořilo význam „nacházet se zde/tam“ (na této pozici nebylo možné zaměňovat zájmena 焉 a 之). (Pulleyblank 1995) Je možné, že kombinace 语焉 vznikla mutací tohoto použití, každopádně nebyla produktivní – 语焉 se v *chengyu* podle portálu ChengYuWang.com vyskytuje pouze jednou, a to v D².

Například pro *chengyu* 出言不逊 („vydávát-řeč-nebýt (Adv)-skromný“) bylo nalezeno mnohonásobně více výskytů než pro 出口不逊 („vycházet [z]-ústa-nebýt (Adv)-skromný“) či 出语不逊 („vydávát-řeč-nebýt (Adv)-skromný“), které sice nejsou považovány za *chengyu*, nýbrž v klasické čínštině se vyskytovaly. Pro *chengyu* 出口伤人 („vycházet [z]-ústa-zraňovat-lidé“) a 出口成章 („vycházet [z]-ústa-²zdařilé dílo/stát se zdařilým dílem) zase platí, že jsou frekventovanější než jejich varianty s 出语 a 出言 (které navíc nepatří mezi *chengyu*). Obecně však platí, že v korpusu KČ se vyskytují v nemalém počtu i varianty, které sice nejsou považovány za *chengyu*. S postupem času však vykrytalizovaly a ustálily se jen některé jejich struktury.

Ačkoli jsou tyto výrazy ve svém významu zaměnitelné, jejich valence se liší. V případě 出言 a 出语 se jedná o objektová slovesa, přičemž z nichž 出言 je používanější. Tvoří tak poměrně pravidelný základ pro schéma „mluvit + [jak?]“. 言之 je svou povahou téměř totožné. 出口 je také slovesem, ale dle výsledků vyhledávání v databázi klasických

---

³⁵ Lze se o tom přesvědčit především prostřednictvím vyhledávání daných segmentů v databázi klasických textů Chinese Text Project www.ctext.org.

textů od nejstarších po chanské, přístupných z portálu Chinese Text Project³⁶, 出口 bude v naprosté většině případů vyžadovat podmět, např. 言 („řeč“), 辞 („řeč“), 声 („hlas/zvuk“) atd. 出口 má ve většině výskytů doslovný význam: „vycházet z úst“.

Z toho lze usoudit, že 出口 se bude lépe vázat s se strukturami VO na pravé straně, které mají stejný nevyjádřený podmět, čemuž odpovídají všechny tři nalezené kombinace na portále ChengYuWang.com: 出口伤人 (vizte výše), 出口入耳 („vycházet [z]-ústa-vcházet [do]-ucho“), 出口成章 (vizte výše). Opačné pořadí znaků, tedy 口出, pak bude vyžadovat předmět, aby doplnil strukturu SVO: 口出大言 („vycházet [z]-ústa-velký-řeč“) a 口出狂言 („vycházet [z]-ústa-bláznivý-řeč“). Nemůžeme však opomenout fakt, že sémantika u 出口 a 口出 bude i přes neshody v syntaktickém složení stejná a pravděpodobně při překladu nebudeme kopírovat vnitřní strukturu těchto frazémů (tj. např. u 口出 nebudeme překládat ústa jako samostatného původce děje atp.).

Přizpůsobení pravidelným strukturám lze pozorovat u kombinace 言出: 言出法随 („řeč-vycházet-zákon-následovat“), 言出祸从 („řeč-vycházet-pohroma-následovat“), 言出祸随 („řeč-vycházet-pohroma-následovat“), které mají strukturu SVSV.³⁷ V jistém smyslu platí totéž pro segment 出口, který sám o sobě reprezentuje strukturu VO. Snad lépe je náležitost k této struktuře vidět v antonymickém výrazu 进口 („vcházet-ústa“), kde je 口 jasným lokativním předmětem (srov. s 进门/ 出门 („vejít [do dveří]/vyjít [ze dveří]). Strukturu VOVO, tedy pravidelnou/ schematickou pak tvoří v A²⁶ (出口成章) a A²⁷(出口伤人). Třetí *chengyu* z našeho korpusu, obsahující právě tento segment, je A²⁵ (出口不凡); kde se ale jedná o strukturu SM, jelikož je přítomen modifikátor slovesného děje 不凡.

Stejný význam „nemluvit/ticho/tichý“ vyjadřují v několika *chengyu* segmenty ~无言, ~无声 a ~沉默. Většinou se vyskytují na pravé straně.

---

³⁶ <https://ctext.org/>

³⁷ Podle portálu ChengYuWang.com.

4.3.2.1.2 Jedna jednotka nese různé významy

U některých sémantických jednotek byla zjištěna zvláštní kolokabilita, při níž jedna jednotka zastupuje více významů, jejichž rozdíly nejsou formálně vyjádřeny, tzn. pro pochopení je potřeba nahlédnout do definice.

Tentýž jev se vyskytuje u pěti *chengyu* obsahujících znak 口. Jde o A²⁹ (有口无心; „mít (V)-ústa-nemít (V)-srdce“), A³⁰ (有口皆碑; „mít (V)-ústa-vše (Adv)-podřídít se“), A³¹ (有口难分; „mít (V)-ústa-těžký [na]-rozdělit/rozlišit“), A³² (有口难言; „mít (V)-ústa-těžký [na]-mluvit“) a A³³ (有口难辩; „mít-ústa-těžký [na]-argumentovat“), přičemž A³¹ je variantní formou A³³ se stejnou definicí. Slovo 有口 bylo nalezeno ve slovníku CiDianWang.com s definicí „敢言善辩“ („opovážit se vyslovit [svůj názor] a vyznat se v argumentaci“), která alespoň zčásti odpovídá významu v A²⁹, jehož definicí je „指嘴上随便说说, 但不往心里去, 也指心直口快, 有什么说什么“ („znamená ‚jen tak něco říct a nebrat si to k srdci‘ a také ‚být upřímný, co na mysli, to na jazyku“). To znamená, že první část první definice, 敢言 („opovážit se vyslovit“), je obsažena ve významu 有口 *chengyu* A²⁹. Zároveň ovšem jde o jedinou schematickou strukturu (X 口 X 心) v tomto oddílu, z jejíž povahy vyplývá, že komponenty mají mezi sebou více vztahů (tj. nejen 有/口 („mít ústa“), ale i 有/无 („mít (V)-nemít (V)), nacházející se v antonymickém sémantickém vztahu). Ostatní *chengyu* se ale významem vzdalují. Podíváme se na A³¹, A³² a A³³, u nichž nám význam pomůže ustanovit vztahy mezi pravou a levou stranou: „nebát se promluvit“ pravděpodobně nebude stát v příčinném ani důvodovém vztahu s „neumět (nebo s obtížemi) rozlišit“ nebo „neumět/neopovážit se (nebo s obtížemi) vyslovit/říct [komu co]“. O synonymický vztah zcela jistě také nejde, proto nám zbývá sekvenční, který je sémantikou také vyloučen, a kontrastní. Kontrastní vztah je ale nevyjádřen (alespoň po formální stránce), nicméně v definicích se jeho náznaky nachází: A³² – „有话不便说或不敢说“ (česky „mít něco na srdci, ale neopovážit se to říct nebo říct to se nehodí“) a A^{31, 33} – „蒙受冤屈难以申辩“ (česky „trpět křivdu a nemoct se obhájit“) (600000Ci Xiandai Hanyu Cidian). V případě A^{31, 34} je význam posunut a web KM ChaXun (www.kmcha.com) vysvětluje proč: první definicí je podle portálu totiž „虽然有口, 却难以分辨清楚“ (česky „ačkoli máme ústa, nedokážeme [to] přesně rozeznat/rozdělit/postavit do opozice“), a až druhotným významem může podle kontextu

být specifitější: „含冤受屈但又无处申诉“ (česky „trpět, ale nemít kde žalovat/stěžovat si“) ³⁸. V obou frazémeh tedy segment 有口 zastupuje přípustku „虽然有口“ („ačkoli mít ústa“). V případě A³⁰ byla uvedena definice „每个人的嘴都是记功的碑“ („ústa každého člověka jsou ‚pomníkem‘ toho, co řekl“), z níž lze vyvodit, že se jedná o další význam: „všichni“.

4.3.2.1.3 Jednotka má neměnnou strukturu i význam, ale není lexémem

Čistě pro úplnost výčtu uvádíme i opozici následující skupiny segmentů, kterouž můžeme charakterizovat příkladem 众口 („všichni/dav/veřejnost“) ve třech frazémeh v našem korpusu. Segment 众口 má napříč frazémy stejný význam a stejnou syntaktickou funkci (podmět) ve všech, ale nejedná se o samostatné slovo. Podotýkáme, že se jedná o častý rys ve frazeologii obecně – anomálnost, vydělující frazémy z množiny běžných slov a slovních spojení.

Dalším příkladem jsou chengyu B² (尖嘴缩腮; „ostrý-ústa-scvrklý-tvář“), B² (尖嘴猴腮; „ostrý-ústa-opičí-tvář“) a B⁴ (尖嘴薄舌; „ostrý-ústa-tenký/břítický-jazyk“). Všechna obsahují jednotku „尖嘴“, která však v případě prvních dvou chengyu společně s druhou jednotkou skládá význam „ošklivý“, „vyhublý“. Význam je tedy konkrétnější, protože popisuje ostré rysy v obličeji a propadlé tváře či tvář jako opice, ale ve třetím případě, jako u všech chengyu s kombinací „嘴“ a „舌“, se jedná o popis vyjadřovacích schopností: konkrétně o ostrou, ironickou mluvu. Pro toto chengyu bylo uvedeno ještě jedno s podobným významem: 尖酸刻薄 („ostrý-kyselý-řezat-tenký/břítický“), které neobsahuje prvek spojující sémantiku frazému s významem „mluvit“, ale v korpusu se vyskytoval mnohonásobně vícekrát, v porovnání s B4, které mělo v obou korpusech pod deset výskytů.

---

³⁸ <https://kmcha.com/similar/%E6%9C%89%E5%8F%A3%E9%9A%BE%E8%BE%A9>

4.3.2.1.4 Jednotka je zároveň plnohodnotným slovem

Za takovou jednotku je považován segment, který se vyskytuje ve více *chengyu* a ve všech má stejnou strukturu a význam, a nadto je hojně zastoupen v používaných korpusech mimo frazémy. Jako příklad uvedeme segment 交口 (dosl. „spojit ústa“, tj. „dělat/mluvit něco společně“), který se vyskytuje A³⁸, A³⁹ a A⁴⁰.

Tento typ segmentu zmiňujeme proto, že má vliv na klasifikaci některých idiomů. Etymologický vývoj takového segmentu je závislý nejen na *chengyu*, ale i na slovu samotném. Díky povaze frazeologismů obecně lze předpokládat, že syntaktická struktura bude dávat smysl více v rámci klasické čínštiny. Ovšem nelze opomenout fakt, že používají-li rodilí mluvčí takové segmenty, mohou pro ně mít jinou konotaci nebo je budou syntakticky interpretovat jiným způsobem. Uvedený příklad 交口 je podle 600000Ci Xiandai Hanyu Cidian příslovce s definicí „众口同声(说)“ („všichni unisono [říkají]“); slovník dále uvádí možnost vnímat heslo jako sloveso, ale pouze v nářečí, kde může znamenat „交谈“ („diskutovat“). Ze strukturního hlediska se jedná o fúzi dvou komponentů: slovesa a podstatného jména, tedy v kontextu naší práce spíše predikátu a předmětu. Proto se přikláníme spíše k zařazení těchto *chengyu* do struktury SM. Sémantika frazémů tohoto řazení odpovídá také, jelikož bychom část 交口 přeložili jako PU/ příslovce. Překlad A⁴⁰ (交口称赞; „²unisono-²chválit“) by pak zněl „společně chválit“ (v závislosti na kontextu).

Jiným způsobem, kombinací atributu a jména, vznikly segmenty 哑口 („němý-ústa“) a 空口 („prázdný-ústa“), z nichž první lze podle korpusu MČ použít i jako sloveso (např. „[...]一到这些事情上, 他便哑口了“³⁹; česky „[...] jakmile došlo na tuto věc, zmlkl“), nicméně ve většině případů se 哑口 nacházelo vedle dalšího slovesa (v kombinacích ~无声 („~nemít (Adv)-hlas/zvuk“), ~不答 („~nebýt (Adv)-odpovídat“), ~不语 („~nebýt (Adv)-řeč“) atd.), především pak v *chengyu* A⁵⁶, 哑口无言 („němý-ústa-nemít (Adv)-řeč“). Jelikož je možné levou část považovat za sloveso, zařadili jsme frazém do kategorie SM (jak jsme již stanovili, 无 ve své podstatě skýtá predikaci, ale v kombinaci se slovesem se jedná spíše o okolnost než o druhý predikát).

---

³⁹ Z díla „Lampa“ spisovatele Shen Congwena.

U 空口 („prázdný-ústa“) se jedná jednoznačně o samostatně používané slovo, a to většinou ve formě příslovce (např. „[...]现在还来空口“断然否认”也是白费力气了 [...]“⁴⁰; česky „[...] teď už je kategorické odmítání bez důkazů také plýtvání silami“). V našem *chengyu* A⁵⁴ 空口无凭 („prázdný-ústa-nemít (Adv)-důkaz“) je kombinováno se segmentem, v němž je predikátem sloveso 无 a jeho předmět (na rozdíl od předešlého příkladu, kde o predikát nešlo). Ve výsledku jde tedy opět o strukturu SM.

4.3.3 Zvláštní struktury bez schémat a doslovnost

Za zvláštní jsou v rámci této práce považovány struktury, které z různých důvodů pravidelné nejsou, tzn. lze je zařadit do výše definovaných kategorií SV, VO, SM, VV atd., ale nějakým způsobem vybočují ze skupiny. Neuvádíme všechny, pouze několik příkladů.

Prvním *chengyu* je A⁷⁹ 祸从口出 („pohroma-z-ústa-vycházet“), které má strukturu podobnou větě, a lze tedy s jistotou určit syntagmatické vztahy. Ovšem význam není tak doslovný, jako u *chengyu* s podobným významem: 谨言慎行 („opatrný-řeč-ostražité-čin“). Pro první *chengyu* platí definice „jelikož to, co řekneme, může způsobit pohromu, je třeba mluvit opatrně“, kdežto druhé *chengyu* je stručnější („dávat si pozor na to, co děláme a říkáme“)⁴¹, je složené ze dvou slov a má pravidelnou strukturu SMSM. Možná proto má 谨言慎行 se svými 1 274 výskyty v korpusu MČ o téměř 500 více výskytů než varianta A⁷⁹. V korpusu KČ také převažuje.

Podobným případem je *chengyu* C¹ (言人人殊; „řeč-²každý [člověk] (N)-odlišný“), které svou sémantikou odpovídá struktuře SM, jelikož se jedná o sloveso a syntaktické příslovce, resp. o přísudek a příslovečné určení, nicméně jeho struktura tak jednoznačná není. 人人 nese význam „všichni“, a 殊 zde znamená „odlišný“. V korpusu KČ se *chengyu* vyskytuje 543x, ale v MČ jen 82x (vizte tabulku č. 7). Existují *chengyu* s velmi podobným významem: 众说纷纭 („všichni-mluvit-²zamotaný (Adv)“) a 各抒己见 („každý (Adv)-podporovat-svůj-názor“), jejichž struktura také není „čistá“, ovšem je logičtější. V prvním případě jde o podmět-přísudek-příslovečné určení (纷纭 se velmi

⁴⁰ Renmin Ribao (9. 1. 1954).

⁴¹ Podle 60000Ci Xiandai Hanyu Cidian.

často vyskytuje i mimo *chengyu*) a ve druhém o strukturu VO. Navzdory tomu, že jejich výskyt v korpusu KČ je nižší než u varianty C¹, v korpusu MČ se obě *chengyu* vyskytují více než 4 500x.

Zde zmiňujeme i *chengyu* A⁷⁷ (贻人口实; „dát-člověk/lidé-²příležitost k tomu být zesměšněn“) a A⁷⁸ (授人口实; česky totéž), které se odlišují od ostatních struktur přítomností dvou předmětů. V češtině bychom je popsali pády – přímým (akuzativ) a nepřímým (zde dativ). Tuto matoucí situaci je možné vyřešit vytknutím přímého předmětu před sloveso, nicméně v tomto pořadí v kombinaci s ne tak frekventovaným lexikem (口实 je slovníky vysvětlováno moderním 话柄) jsou podle korpusu *chengyu* používána velmi málo. Ve srovnatelné míře se vyskytovala mnohem doslovnější verze 留下话柄 („²zanechat-příležitost k tomu být zesměšněn“).

4.3.4 Nezařazené frazémy

Při přepracování klasifikace jsme se pokoušeli o co nejflexibilnější přístup v rámci naší argumentace. I přesto některá *chengyu* se svou strukturou zůstala nezařazena. Jde o frazémy, kde ani slovníková definice nebo použití ve větě nebylo dostatečným vodítkem k interpretaci. Právě kvůli náročnosti odvození struktur máme důvod se domnívat, že jde o frazémy nejvyššího stupně frazeologizace v našem korpusu.

Nejdříve jde o tři *chengyu* se znakem 口: A³ 口口声声 („ústa-ústa-hlas/zvuk-hlas/zvuk“), A²¹ 风口浪尖 („vítr-ústa-vlna-ostrý“) a A⁹⁶ 脍炙人口 („²kousky opečeného masa-člověk/lidé-ústa“). U znaku 嘴 snad kvůli pravidelnosti se takové frazémy nevyskytly. U znaku 言 byly frazémy dva: C⁴⁴ 言听计从 („řeč-poslouchat-plán/počítat-následovat/být podřízen“) a C¹³¹ 诗以言志 („verš-vzít-mluvit-vůle“) a ve zbytku korpusu se již nezařaditelná *chengyu* nevyskytovala.

4.4 SROVNÁNÍ V KORPUSECH

V jednotlivých příkladech jsme srovnávali frazémy či jejich části v rámci korpusů moderní a klasické čínštiny a tím sledovali trendy v jazyce. Výsledky zde shrneme a přidáme několik dalších příkladů, abychom tvrzení podpořili.

4.4.1 Srovnání dvojic frazémů se stejnou sémantikou

(Pro absolutní hodnoty vyhledávání v korpusu vizte tabulku č. 8.)

4.4.1.1 Schematické formální vyjádření

U několika párů *chengyu* se stejnou sémantikou jsme pozorovali vyšší frekventovanost u verze, která byla schematická. Stejnou sémantiku mají také *chengyu* C²⁷ (要言不烦; „důležitý-mluvit-nebýt (Adv)-otravný (V)“) a C¹⁸ (言简意赅; „řeč-jednoduchý-význam/smysl-úplný“). C¹⁸ je schematičtější a tomu odpovídá i počet výskytů v porovnání se synonymním protějškem, který téměř 10násobné hodnoty.

4.4.1.2 Různé vyjadřovací prostředky

4.4.1.2.1 Specifické lexikum

V některých frazémech je význam vyjádřen prostřednictvím metafory, která může být navázána na specifické lexikum. To jsme podrobně popsali v oddílu, který byl zaměřen na neschematické frazémy. Zde pro přesnost uvádíme další příklady.

Totéž, co platilo pro již popsaná neschematická *chengyu*, platí pro další *chengyu*, např. C²⁴ (药石之言; „lék-,genitiv‘-mluvit (N)“) a synonymní C¹⁷² (金玉良言; „zlato-nefrit-dobrá-řeč“), kde jsou hodnoty u C¹⁷² až 16x vyšší než u C²⁴, v němž se navíc mísí aspekty gramatiky klasické čínštiny, která jakožto forma vyjádření tvoří pro správnou interpretaci frazému další bariéru mezi mluvčím a významem. Lze se však domnívat, že zastaralá slovní zásoba pro mluvčího představuje větší problém, protože existuje i varianta C¹⁷³ (金玉之言; „zlato-nefrit-,genitiv‘-řeč“), která kombinuje přístupnější lexikum se zastaralým formálním vyjádřením a v korpusu MČ se vyskytovala více než 2x častěji než po obou stránkách zastaralé C²⁴. Zajímavé je, že schematická varianta zachovala znaky označující typ cenného nerostu.

4.4.1.2.2 Doslovnost víceznakových *chengyu*

Ačkoli jsme z našeho výzkumu vyřadili víceznaková *chengyu*, která svou podstatou vylučují klasifikaci většinou na základě symetrického dělení a schematičnosti, slovník

Fenlei chengyu dacidian, z něhož jsme čerpali, je uvádí. Dovolujeme si proto zmínit dvojici *chengyu*: C²⁷ (一言蔽之; „jeden-řeč-pokryt-to“) a 一言以蔽之 („jeden-řeč-vzít/použít k-pokryt-to“). Tato dvojice se neliší v náročnosti na znalost slovní zásoby ani gramatiky, je pouze doslovnější. V druhém frazému je navíc znak 以, který bychom mohli přeložit jako „použít k“, označuje tedy prostředek k vykonání děje. Pro mluvčího češtiny by pravděpodobně nebylo výrazně náročnější doslovně přeložený frazém správně interpretovat i bez znaku navíc. Rozdíl ve výskytu je však velmi markantní, pětiznaková verze se v korpusu MČ vyskytla 229x, kdežto čtyřznaková jen 26x.

Dalším příkladem je i šestiznaková varianta frazému C⁴⁶ 言信行果 („řeč-důvěra-čin-výsledek“), která zní 言必信, 行必果 („řeč-muset (Adv)-důvěra čin-muset (Adv)-výsledek“) a jasně ukazuje na důsledkový vztah mezi komponenty na obou stranách a možná právě proto se v korpusu MČ vyskytuje 46x, kdežto C⁴⁶ nalezeno nebylo (v korpusu KČ bylo nalezeno 2x)⁴². Roli v používání v aktivní slovní zásobě může hrát i to, že bez slovesa jsou znaky poměrně „nahuštěné“ a těžko srozumitelné i pro rodilého mluvčího.

4.5 SPOJITOSTI MEZI CÍLOVÝMI ZNAKY, JEJICH SÉMANTIKOU A SYNTAKTICKÝMI STRUKTURAMI, V NICHŽ SE VYSKYTUJÍ

V oddílu 3.5 jsme uvedli slovníkové definice jednotlivých znaků, které srovnáme se sémantikou v konkrétních frazémech. Porovnáme role znaků napříč korpusem a pokusíme se stanovit, jaké jsou obecné jejich tendence. Grafické zobrazení výsledků se nachází v příloze, výsledky jsou popsány v Závěru.

Již několikrát jsme v naší práci zmínili, že v klasické čínštině neexistuje jasná hranice mezi větnými členy (natož slovními druhy). Existují však charakteristiky našich cílových znaků, které i v rámci frazémů zůstávají neporušeny. Jedná se zejména o nepřechodnost slovesa 言 a jmennou charakteristiku znaku 口, který nadále může zastupovat další významy jako metafora. Flexibilitu těchto znaků můžeme pozorovat ve schématických *chengyu*, kde budeme 口 a 言 přizpůsobovat druhému znaku. Ovšem jde spíše o

---

⁴² Zde jde o jeden z případů, kdy jsme byli nuceni vyhledávat v menším korpusu, než byl původní BCC. Jde o CCL Pekingské univerzity. Abychom se vyhnuli zavádějící informaci o tom, že se *chengyu* v moderní čínštině neuzivá, uvádíme data z vyhledávání z korpusu BCC (tj. z jeho tří momentálně dostupných částí – 文学, 报刊 a 多领域: C⁴⁶ se vyskytlo 59x a 言必信, 行必果 223x.

intuitivní záležitost. Neexistuje nezpochybnitelný ukazatel, který by nám napověděl, jestli je znak opravdu užít jako jméno, nebo ne. Zjevná je však tendence ke schematičnosti, a proto pro ulehčení formálního znázornění/vyjádření

Chengyu mohou být metaforická i nmetaforická. Nejlépe to lze vidět opět ve schématických strukturách. Vezměme si jako příklad znak 口: jsou kombinace znaků, v nichž znak může mít konkrétní, doslovný význam (na základě adjektiv/sloves, po jejichž boku se vyskytuje): A⁴² 闭口藏舌 („zavřít-ústa-schovat-jazyk“), ale i význam metaforický: A⁷¹ 辩口利舌 („hbitý/výmluvný-ústa-ostrý-jazyk“). Pak existují kombinace, kde je význam pouze metaforický – to jsou všechna *chengyu* obsahující znak 心 a 口. Abstraktnost významu odpovídá komplikovanému chápání znaku 心, který mj. reprezentuje místo, kde se nachází emoční stránka lidské mysli. (Ning 2007) Z našeho vzorku lze však usoudit, že ve všech případech se jedná o význam „slova/mluvit“. Nebyla nalezena kombinace významů „嘴“ a „心脏“, tedy „ústa“ a „srdce“ v doslovném významu, jako části těla. V našem korpusu se nevyskytlo *chengyu*, které by kombinovalo doslovný a metaforický význam.

Znak 嘴 je, jak jsme zmínili v oddíle o diachronním vývoji cílových znaků, mladší a dnes má primárně význam „ústa“ jako část těla. Struktury, v nichž se vyskytuje, vykazují jistou pravidelnost obzvláště tím, že v našem korpusu 15 z 19 *chengyu* této kategorie obsahuje rovněž znak 舌 („jazyk“), a to v konstrukci „X 嘴 X 舌“ (tedy SMSM/VOVO), nikdy naopak. Ačkoli portál ChengYuWang.com uvádí tři *chengyu*, v nichž jsou znaky rozmístěny „嘴 X 舌 X [X]“, oba korpusy (MČ i KČ) obsahovaly buď jen jeden výskyt, nebo žádný. Naopak pro první schéma portál uvádí hned 24 kombinací.

Znaky 言 a 语 mají podobný význam, ale 言 se používá spíše jako sloveso a 语 více jako podstatné jméno. Nejsme schopni zcela jistě říci, jsou-li obě využívána jako stejný slovní druh ve všech případech, nebo jen v některých, jelikož se jedná o struktury SMSM a obě varianty jsou možné. Možná kvůli blízké sémantice znaků jsou ve 15 z 26 případů strany v synonymickém vztahu (např. C⁸² – 污言秽语; „špinavý-řeč-nečistý-řeč“) a v šesti případech jsou proměnné na obou stranách totožné (např. C⁷⁴ – 冷言冷语; „studený-řeč-studený-řeč“). Výrazná je také tendence k využívání čísel jako proměnných –

v našem korpusu jsou čtyři taková *chengyu*, na portále ChengYuWang.com je jich šest (ze 60).

5 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo především vytvořit funkční klasifikaci syntaktických struktur a sledovat trendů napříč naším korpusem. Syntakticky poměrně rozmanitý vzorek nám umožnil pohled na klasifikaci z mnoha úhlů, které jsme mohli při rozhodování o zařazení *chengyu* využít.

Zjistili jsme, že existuje spojitost mezi běžnou rolí v syntaxi cílového znaku a jeho rolí v rámci frazému. Např. znak 说 může být v moderní čínštině přechodným i nepřechodným slovesem, čemuž odpovídá největší výskyt znaku ve strukturách VV a VOVO. Znak 言 je v klasické čínštině spíše nepřechodné sloveso (narazili jsme však i na formální objekt 之), snad proto jsou u něj nejvíce zastoupeny struktury VV a SM/SMSM (v kombinaci s příslovečnými určeními). Znak 嘴 je primárně podstatným jménem a struktura VV se u něj nevyskytuje vůbec, totéž platí pro znak 词. Nejvyváženější rozložení napříč strukturami vykazuje znak 口, což vyplývá i z jeho sémantiky – často je použit metaforicky.

Při srovnávání v korpusech jsme našli několik případů, kdy jedno *chengyu* v diskurzu ustupovalo jinému – buď variantě s podobnými znaky, nebo podobným významem. Z těchto dat jsme schopni alespoň nastínit následující trendy. Stejně jako v běžné slovní zásobě, i ve frazeologismech se upouští od archaismů, které mohou být nahrazeny novějším slovem/znakem, nebo dojde k úplné změně formálního vyjádření. Také *chengyu* se zastaralou gramatikou jsou často vytlačována modernějšími variantami. Na několika příkladech jsme ukázali i preferenci doslovnějších a víceznakových *chengyu*, která jsou pro mluvího pravděpodobně srozumitelnější.

Větším trendem je pak tlak na schematizaci. Zdvojené struktury, které nemají prostor pro flexibilitu jako jiné struktury, protože všechna místa jsou již předdefinována. Ve struktuře VV se může vyskytnout i příslovečné určení a předmět, přičemž struktura zůstává stejná. U struktur SMSM, SVSV a VOVO se to nemůže stát. U „mladších“ znaků – 嘴 a 说 je schematických struktur nejvíce. U schematických struktur jsme zjistili, že některé kombinace znaků se vyskytují v jen v určitém pořadí, a ne inverzně.

U schematických struktur pak hrají velkou roli sémantické vztahy mezi oběma stranami. V našem korpusu se v naprosté většině jedná o synonymický vztah, ale vyskytuje se i kontrastní. Dalším potenciálním trendem je používání stejných „proměnných“ ve schematických *chengyu* (např. 风 X 风 X), která vytváří absolutně synonymický vztah.

Tato práce se zaměřuje pouze na vnitřní strukturu *chengyu*, ačkoli jsme se zmínili také o roli některých struktur ve větě. Proto považujeme zahrnutí tohoto důležitého aspektu do klasifikace struktur za následující krok v popisu této části slovní zásoby.

6 SEZNAM LITERATURY

60000Ci xiandai hanyu cidian (60000词现代汉语词典). Vyd. 3. Chengdu: Sichuan cishu chubanshe, Hanyu da zidian bianzuanchu bianzhu, 2018. ISBN 987-7-5579-0339-8. Str. 482.

ČERMÁK, František. Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0.

Fenlei chengyu dacidian (分类成语大词典). Vyd. 1. Peking: Huayu jiaoxue chubanshe, Shuocijiezi cishu yanjiu zhongxin bian, 2018. ISBN 978-7-5138-1382-2.

HUANG, C.-T. James, Y.-H. Audrey LI a Yafei LI. The Syntax of Chinese [online]. New York: Cambridge University Press, 2009 [cit. 2020-04-16]. ISBN 978-0-511-71927-1. Dostupné z: <https://yanjianghk.files.wordpress.com/2015/09/c-t-james-huang-y-h-audrey-li-yafei-li-the-syntax-of-chinese-cambridge-syntax-guides-20091.pdf>

LEI, Chunyi (雷春仪). New taxonomic proposal for Chinese phraseology. *Círculo de Lingüística Aplicada a la Comunicación* 78, 139-158. Madrid, 2019. Dostupné z: <http://dx.doi.org/10.5209/CLAC>.

NALL, Timothy M. AN ANALYSIS OF CHINESE FOUR-CHARACTER IDIOMS CONTAINING NUMBERS: STRUCTURAL PATTERNS AND CULTURAL SIGNIFICANCE [online]. Muncie, Indiana, 2009 [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/5011785.pdf>. Disertace. Ball State University. Vedoucí práce DR. Elizabeth M. Riddle.

NING, Yu. The Chinese HEART in a Cognitive Perspective: Culture, Body, and Language. Berlín: Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, Berlin, 2009. ISBN 978-3-11-020516-9.

PULLEYBLANK, Edwin G. Outline of Classical Chinese Grammar. Vancouver: UBC Press, 1995. ISBN 0-7748-0505-6.

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Ideogramy v moderní čínštině. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3909-9.

Sun, Weizhang (孙维张). 1989. Hanyu shuyuxue 汉语熟语学. Changchun: Jilin jiaoyu chubanshe.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. Prozodická gramatika čínštiny. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. ISBN 978-80-244-4205-1.

WANG, Shixian. Gujin wenzixue tonglun (古今文字学通论) [online]. Peking: BEIJING BOOK CO., 2016 [cit. 2020-02-03]. ISBN 9787516184882. Dostupné z: https://play.google.com/store/books/details?id=ydF8DwAAQBAJ&rdid=book-ydF8DwAAQBAJ&rdot=1&source=gbs_vpt_read&pcampaignid=books_book-search_viewport

WU, Chu-hsia. On the Cultural Traits of Chinese Idioms [online]. Taiwan, ROC, 1995 [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: <https://web.uri.edu/iaics/files/04-Chu-hsia-Wu.pdf>. Studie. Department of Foreign Languages and Literature National Cheng Kung University.

7 SEZNAM PŘÍLOH

---

1. Tabulky č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 a 8.
2. Tabulka č. 9.
3. Úplný seznam *chengyu* se strukturami, přepisem *pinyin* a definicemi v čínštině.

8 PŘÍLOHY

---

1. Příloha č. 1

a. Tabulka č. 1:

Kombinace	korpus KČ	korpus MČ	<i>Chengyu?</i>
口干舌燥	401	2804	ANO
口干舌焦	67	10	ANO
舌敝唇焦	91	60	ANO
口燥唇干	8	53	ANO
口燥舌干	565	7	NE
舌干口燥	163	17	NE
唇干口燥	84	4	ANO
唇干舌燥	34	96	NE
口干唇焦	23	4	NE
舌燥口干	18	2	NE
唇燥口干	33	0	NE
唇燥舌干	13	0	NE
焦唇敝舌	13	2	ANO
舌燥唇焦	10	1	NE
舌燥唇干	1	6	NE
唇干舌焦	0	8	NE
唇敝舌焦	2	2	NE
舌敝唇干	5	0	NE
舌干口焦	6	0	NE
口燥舌焦	1	0	NE
唇干口焦	1	0	NE
舌燥口焦	0	0	NE
唇敝口 x	0	0	NE
舌敝唇(干/燥)	0	0	NE
口敝舌 x	0	0	NE
口敝唇 x	0	0	NE
嘴干舌燥	0	8	NE

Pozn.: 干燥: korpus KČ: 5 696; korpus MČ: 99 856. 干焦: korpus KČ: 469; korpus MČ: 92.

b. Tabulka č. 2:

<i>Chengyu</i>	korpus KČ	korpus MČ
口服心服	5	706
心服口服	23	3 146

c. Tabulka č. 3:

<i>Chengyu</i>	korpus KČ	korpus MČ
锦心绣口	236	64
绣口锦心	30	0

d. Tabulka č. 4:

<i>Chengyu</i>	korpus KČ	korpus MČ
溢于言外	22	74
溢于言表	3137	171
意在言外	327	278
言外之意	2583	414

e. Tabulka č. 5:

<i>Chengyu</i>	korpus KČ	korpus MČ
口中雌黄	59	0
信口雌黄	57	912
信口开河	85	2 173

f. Tabulka č. 6:

<i>Chengyu</i>	korpus MČ	korpus KČ
黄口小儿	118	120
黄口孺子	16	36

Pozn.: 孺子: korpus MČ: 2 369, korpus KČ: 13 451. 小儿: korpus MČ: 64 690, korpus KČ: 97 613.

g. Tabulka č. 7:

<i>Chengyu</i>	korpus MČ	korpus KČ
言人人殊	82	543

众说纷纭	4 897	53
各抒己见	4608	83

h. Tabulka č. 8:

<i>Chengyu</i>	korpus MČ	korpus KČ
要言不烦	84	34
言简意赅	1795	336
药石之言	8	3
金玉良言	379	49
金玉之言	24	7
一言蔽之	91	26
一言以蔽之	1115	229
一言九鼎	536	95
一锤定音	914	243

2. Příloha č. 2

a. Tabulka č. 9:

	SV	VO	SM	SVO	VV	SVSV	VOVO	SMSM
口	13	3	22	9	11	12	12	12
嘴	0	0	0	0	0	1	4	14
言	15	6	35	17	35	13	4	45
语	6	0	8	0	3	3	0	2
说	0	3	3	0	9	1	12	4
词	1	9	5	1	0	5	1	5
口	Syn.	Kont.	Sekv.	Dův.	Příč.	stejně proměnné	kombinace 是 a 非 a 有 a 无	čís- lovky
SVSV	6	2	3	1	0	2	2	0
VOVO	7	1	2	0	0	0	0	0
SMSM	7	5	0	0	0	0	0	0

嘴	Syn.	Kont.	Sekv.	Dův.	Příč.	stejně proměnné	kombinace 是 a 非 a 有 a 无	čís- lovky
SVSV	0	0	0	1	0	0	0	0
VOVO	4	0	0	0	0	0	0	0
SMSM	14	1	0	0	0	1	0	1
言	Syn.	Kont.	Sekv.	Dův.	Příč.	stejně proměnné	kombinace 是 a 非 a 有 a 无	čís- lovky
SVSV	7	5	2	0	0	0	0	0
VOVO	3	1	0	0	0	0	0	0
SMSM	36	2	0	0	0	9	0	4
语	Syn.	Kont.	Sekv.	Dův.	Příč.	stejně proměnné	kombinace 是 a 非 a 有 a 无	čís- lovky
SVSV	3	0	0	0	0	0	0	0
VOVO	0	0	0	0	0	0	0	0
SMSM	2	0	0	0	0	1	0	0
说	Syn.	Kont.	Sekv.	Dův.	Příč.	stejně proměnné	kombinace 是 a 非 a 有 a 无	čís- lovky
SVSV	0	0	1	0	0	0	0	0
VOVO	1	8	2	0	0	0	0	1
SMSM	2	0	1	0	0	0	0	1
词	Syn.	Kont.	Sekv.	Dův.	Příč.	stejně proměnné	kombinace 是 a 非 a 有 a 无	čís- lovky
SVSV	2	0	0	3	0	0	0	0
VOVO	1	0	0	0	0	0	0	0
SMSM	5	0	0	0	0	0	0	0

3. Úplný seznam *chengyu*:

Chengyu	Pinyin	Struk- tura	Definice
口干舌焦	kǒugānshéjiāo	SVSV	“口干舌燥”
口干舌燥	kǒugānshézáo	SVSV	说了很多话，口腔、舌头都干燥。
口口声声	kǒukǒushēngshēng	n/A	每一次张开口，每一次发出声音，说的都是同样的话。

口无择言	kǒuwúzéyán	SV	口里说出的话无须选择。指人的言辞修养很深。
口不二价	kǒubùèrjià	SV	指卖东西的价钱说一不二。
口不应心	kǒubùyìngxīn	SVO	应：符合，嘴上说的话和心里想的不一致。
口不择言	kǒubùzéyán	SVO	情急时说话不能恰当地选择言辞。
口中雌黄	kǒuzhōngcíhuáng	SM	“信口雌黄”
口出不逊	kǒuchūbùxùn	SM	“说出话来很不谦逊，很不礼貌，不文明。”
口耳之学	kǒuěrzhi xué	SM	指从道听途说中得到的一些肤浅的只是。
口吐珠玑	kǒutǔzhūjī	SVO	珠：圆的珠子。玑：不圆的珠子。嘴里吐出珍珠。比喻说话很有文采。
口传心授	kǒuchuánxīnshòu	SVSV	指通过口头讲述，学生心中领悟来传授。
口血未干	kǒuxuèwèigān	SV	古代订立盟约时，要举行歃血仪式，就是把牲畜的血涂在嘴上表示诚意。涂在嘴上的血(口血)还么有干。指盟约订立时间不久。
口若悬河	kǒuruòxuánhé	SV	悬河：瀑布。说话像瀑布一样，滔滔不绝。
口尚乳臭	kǒushàngrǔxiù	SVO	尚：还。乳臭：奶腥气味。嘴里还有奶腥气味。
口服心服	kǒufúxīnfú	SVSV	“心服口服”
口诛笔伐	kǒuzhūbǐfá	SVSV	诛：谴责。伐：声讨。用嘴谴责，用笔声讨。
口是心非	kǒushìxīnfēi	SVSV	嘴上说得很好，心里想的却不是那样。
口蜜腹剑	kǒumìfùjiàn	SMSM	嘴上甜言蜜话，心里狠毒阴险。
口说无凭	kǒushuōwúpíng	SV	单凭口头说不能作为凭据。
风口浪尖	fēngkǒulàngjiān	n/A	风浪最大的地方。比喻条件很苦，斗争激烈的地方。
心口不一	xīnkǒubùyī	SV	心里想的和口中说的不一样。形容为仁虚伪。
心口如一	xīnkǒurúyī	SV	心里想的和嘴里说的完全一样。形容诚实坦率。
矢口否认	shǐkǒufǒurèn	SM	矢口：一口咬定。一口咬定不承认。

出口不凡	chūkǒubùfán	SM	话说出口来不同一般。指说话水平高，有独到见解。
出口成章	chūkǒuchéngzhāng	VOVO	话说出来就成为文章。形容才思敏捷或能言善辩。
出口伤人	chūkǒushāngrén	VOVO	说出话来伤害他人。形容说话粗鲁或刻薄狠毒。
百口莫辩	bǎikǒumòbiàn	SV	有许多嘴也没法辩解。
有口无心	yǒukǒuwúxīn	SVSV	指嘴上随便说说，但不往心里去，也指心直口快，有什么说什么。
有口皆碑	yǒukǒujiēbēi	SV	碑：竖立起来作为纪念物或标志的石制品，上面往往记载功德。每个人的嘴都是记功的碑。形容众人一直颂扬。
有口难分	yǒukǒunánfēn	SM	“有口难辩”
有口难言	yǒukǒunányán	SM	有嘴也不好说。形容有话不便说或不敢说。
有口难辩	yǒukǒunánbiàn	SM	形容蒙受冤屈难以申辩
血口喷人	xuèkǒupēnrén	SVO	比喻用恶毒的语言辱骂人，诬蔑人
众口一词	zhòngkǒuyīcí	SV	大家都说一样的话。表示看法一致。
众口铄金	zhòngkǒushuòjīn	SV(O)	铄：融化。众人的言论能够融化金属。比喻群众舆论的威力极大，众口一词，可以
众口难调	zhòngkǒunántiáo	SV	调：调配。众人的口味不同，饭菜难以调配得大家都满意。比喻做事难以使每个人都满意。
交口称颂	jiāokǒuchēngsòng	SM	见交口称赞
交口称誉	jiāokǒuchēngyù	SM	见交口称赞
交口称赞	jiāokǒuchēngzàn	SM	交口：大家一起说。指大家同声称赞。也做交口称誉交口称颂
闭口无言	bìkǒuwúyán	SM	指理屈词穷，无话可说。
闭口藏舌	bìkǒucángshé	VOVO	闭上嘴巴，藏起舌头。比喻不敢开口说话。也指不经易开口说话。
守口如瓶	shǒukǒurúping	VV	闭住嘴像塞紧的瓶口一样。比喻说话谨慎或严守机密。
异口同声	yìkǒutóngshēng	SMSM	不同的嘴发出同样的声音。形容大家说法完全一致。
利口便舍	lìkǒubiànshě	SMSM	利：锋利。便：灵便。形容能说会道。

佛口蛇心	fókǒushéxīn	SMSM	佛一样的嘴，蛇一样的心。比喻说得好听而内心狠毒。
张口结舌	zhāngkǒujiéshé	VOVO	结舌：舌头不能活动。张着嘴说不出话来。形容理屈词穷或心情紧张而一时说不出话来。
苦口婆心	kǔkǒupóxīn	SMSM	劝说不辞烦劳，用心像老太太那样慈爱。形容再三恳切相劝。
枉口拔舌	wǎngkǒubáshé	VV	枉口：满嘴胡言。拔舌：佛教传说生前犯有口过的人，死后将人拔舌地狱，收到拔去舌头的惩罚。指胡言乱语造谣诬蔑。
虎口拔牙	hǔkǒubáyá	SM	比喻深入险地除掉坏人或完成某项艰巨任务。
虎口逃生	hǔkǒutáoshēng	SM	从虎口中逃脱。比喻从大灾大难中侥幸活下来的人。也做虎口余生
虎口余生	hǔkǒuyúshēng	SM	见虎口逃生
金口玉言	jīnkǒuyùyán	SMSM	原指皇帝所说的话，现泛指必须照办的话（含讽刺意味）
空口无凭	kōngkǒuwúpíng	SM	只是嘴说而没有凭证。
哑口无声	yǎkǒuwúshēng	SM	见哑口无言
哑口无言	yǎkǒuwúyán	SM	像哑巴一样说不出话来。形容理屈词穷，无话可说。也作哑口无声
信口雌黄	xìnkǒucíhuáng	VV	信口：随意乱说。雌黄：橙黄色矿物，可制颜料用来涂改文字。古时写字用黄纸，写错了就用雌黄涂改。指不顾客观事实，随口乱说。也做口中雌黄
信口开河	xìnkǒukāihé	VV	指随便乱说。
绝口不提	juékǒubùtí	VV	绝口：闭口。根本不说及某人某事。
破口大骂	pòkǒudàmà	VV	破口：口出恶语。用不于不净的话语大声叫骂。
钳口结舌	qiánkǒujiéshé	VOVO	钳口：嘴被钳子夹住了。结舌：舌头打成了结。形容紧闭嘴巴不敢说话。
笑口常开	xiàokǒuchángkāi	SV	经常咧着嘴笑，形容情绪乐观。
绣口锦心	xiùkǒujǐnxīn	SMSM	见锦心绣口

黄口小儿	huángkǒuxiǎo'ér	SM	黄口：雏鸟的嘴为黄色，借指儿童。指无知的年轻人。多用于讥讽斥责。也做黄口孺子
黄口孺子	huángkǒurúzi	SM	见黄口小儿
脱口而出	tuōkǒu'érchū	VV	指不假思索，随口说出来；也形容才思敏捷，对答如流。
缄口不言	jiānkǒubùyán	VV	缄口：闭口，封口。闭口不说话。形容人言语谨慎或不敢说话。
缄口结舌	jiānkǒujiéshé	VOVO	缄口：闭口，封口。指因害怕而不敢说话。也指理屈词穷，无话可说。
碍口识羞	àikǒushíxiū	VOVO	碍口：说不出口。识羞：知道害臊。怕难为情而不便讲或不肯说出口。
辩口利辞	biànkǒulìcí	SMSM	辩口：能说会道的嘴。利：尖锐。辞：言辞。形容能言善辩，言辞尖锐。
辩口利舌	biànkǒulìshé	SMSM	辩口：能说会道的嘴。利：尖锐。善辩的口才，锋利的舌头。形容善于论辩，言辞犀利。
人多口杂	rénduōkǒuzá	SVSV	见人多嘴杂
牙白口清	yábáikǒuqīng	SVSV	形容话语清楚明白，回答肯定。
心直口快	xīnzhíkǒukuài	SVSV	指心里想什么，嘴里就说什么。
心服口服	xīnfúkǒufú	SVSV	从内心到口头上都服气。也作口服心服
目瞪口呆	mùdèngkǒudāi	SVSV	睁大眼睛，嘴里说不出话来。形容因吃惊，诧异而发愣。
贻人口实	yírénkǒushí	(VOO)	贻：遗留。口实：话柄。形容做事说话不慎，给人留下借口或话柄。
授人口实	shòurénkǒushí	(VOO)	授：给予。口实：攻击，议论的话柄。给了别人攻击，议论自己的话柄。
祸从口出	huòcóngkǒuchū	SV	灾祸往往从口中出现，指说话不注意就会引来灾难。
三缄其口	sānjiānqíkǒu	VO	缄：封闭。形容言语谨慎，不肯轻易开口。
心不应口	xīnbùyìngkǒu	SVO	想的跟说的不一致，虚情假意。
巧言利口	qiǎoyánlikǒu	SMSM	巧言：巧妙的言辞。利口：能说会道的嘴。形容人能言善辩（含贬义）

血盆大口	xuèpéndàkǒu	SM	血盆：古代祭祀时盛血的盆子。血淋淋的像盆子一样的大嘴。形容狮，虎等猛兽张开的大嘴。
杀人灭口	shārénmǐèkǒu	VOVO	指杀死了解内情的人，以防止泄露所干坏事的机密。
羊落虎口	yángluòhǔkǒu	SVO	见羊入虎口
羊入虎口	yáng rù hǔ kǒu	SVO	比喻落入强敌掌握之中。也作羊落虎口。
如出一口	rúchūyīkǒu	VO	像从一张嘴里说出来似的。形容众人说的都一样。
免开尊口	miǎnkāizūnkǒu	VO	免：不要，不可。尊：尊贵，用作敬词。希望对方不要开口讲话的委婉用语。有时带讽刺意味。
饭来张口	fànláizhāngkǒu	(SVVO)	不劳动而吃现成饭。形容不劳而获，坐享其成。也形容：人十分懒惰或一味地依赖别人多与衣来伸手连用
良药苦口	liángyàokǔkǒu	SMSM	能治病的好要吃起来是很苦的。比喻尖锐的批评，听着不舒服，但有益于改正缺点和错误。
拉家带口	lājiādàikǒu	VOVO	拉：领着。拖带着一家老小。指受家庭拖累，生活困难。
食不糊口	shíbùhúkǒu	SVO	食：食物，饮食。糊口：指吃饱肚子。食物很少，填不饱肚子形容生活贫困。
养家糊口	yǎngjiāhúkǒu	VOVO	指供给一家人的生活所需。也作养家活口。
养家活口	yǎngjiāhuókǒu	VOVO	见养家糊口
结舌杜口	jiéshédukǒu	VOVO	结舌：舌头动不了。杜口：闭口不说话。舌头像打了结，嘴巴说不出话。形容因恐惧，紧张或理屈而不讲话或不敢讲话的样子。
脍炙人口	kuàizhìrénkǒu	n/A	脍：切细了的肉或鱼。炙：烤熟的肉。美味食品人人爱吃。比喻优秀文艺作品，人人赞美和传诵。
琅琅上口	lánglángshàngkǒu	SM	琅琅：金石相击的声音，这里比喻清脆响亮的读书声。形容诵读熟练或语句顺口。

提心在口	tíxīnzàikǒu	VV	心都被提到了嗓子眼上。形容极其担心, 恐惧。
锦心绣口	jǐnxīnxiùkǒu	SMSM	锦, 绣: 精美艳丽的丝织品。比喻美丽的事物。形容文思优美, 词藻华丽。也作绣口锦心。
赞不绝口	zànbùjuékǒu	VV	不住口的称赞。

Chengyu	Pinyin	Struktura	Definice
七嘴八舌	qīzuǐbāshé	SMSM	形容人多嘴杂, 说个不停。
尖嘴缩腮	jiānzǔisuōsāi	SMSM	见尖嘴猴腮
尖嘴猴腮	jiānzǔihóusāi	SMSM	猴腮: 像猴子一样嘴巴突出, 脸颊瘦长。形容人脸面消瘦, 相貌丑陋。也作尖嘴缩腮。
尖嘴薄舌	jiānzǔibóshé	SMSM	指人说话尖酸刻薄
多嘴多舌	duōzuǐduōshé	SMSM	不该说的说了。指人爱多说, 多管闲事。
弄嘴弄舌	nòngzuǐnòngshé	VOVO	弄: 玩弄, 卖弄。形容卖弄口舌或多嘴多舌地搬弄是非。
咂嘴弄舌	zāzuǐnòngshé	VOVO	用双唇或用舌头抵住上牙根而发出的吸气音, 用以表示称赞, 惊讶, 品位, 俗称吧嗒嘴。弄舌: 摆弄舌头。形容贪吃, 欣羡或品味的样子。
贫嘴薄舌	pínzuǐbóshé	SMSM	见贫嘴恶舌
贫嘴贱舌	pínzuǐjiànshé	SMSM	见贫嘴恶舌
贫嘴恶舌	pínzuǐèshé	SMSM	指说话多而且尖酸恶毒, 令人讨厌。也作贫嘴薄舌贫嘴贱舌。
油嘴滑舌	yóuzuǐhuáshé	SMSM	形容说话油滑, 轻浮。
咸嘴淡舌	xiánzuǐdànshé	SMSM	指说对别人不满的话, 搬弄是非。
轻嘴薄舌	qīngzuǐbóshé	SMSM	轻: 不压重, 轻浮。嘴轻舌头薄。指说话随便, 言辞轻佻刻薄。
甜嘴蜜舌	tiánzuǐmìshé	SMSM	形容嘴甜, 会说哄人的话。
调嘴弄舌	tiáozuǐnòngshé	VOVO	见调嘴学舌

调嘴学舌	tiáozuǐxuéshé	VOVO	调嘴：耍嘴皮子。指背后说长道短，搬弄是非。也作调嘴弄舌。
笨嘴拙舌	bènzǔizhuōshé	SMSM	指表达能力很差，没有口才。
人多嘴杂	rénduōzuǐzá	SVSV	形容许多人议论纷纷，说法多种多样，也形容在场的人很多，容易泄露机密。也作人多口杂
龇牙咧嘴	zīyáliězuǐ	SMSM	龇：露着牙齿。咧：嘴角向两边伸展。形容非常痛苦或面目狰狞

Chengyu	Pinyin	Struktura	Definice
言人人殊	yánrénrénsū	SM	殊：不同。（对同一事物）每个人的说法都不一样。
言来语去	yánláiyǔqù	VV	你对我说，我对你说。指交谈。
言三语四	yánsānyǔsì	SMSM	说三道四，乱说闲话。
言谈举止	yántánjǔzhǐ	VV	言谈：说话。举止：行为。指人的言语，行为。
言外之意	yánwàizhīyì	SM	话里没有明说而暗含的意思。也作言外有音
言无不尽	yánwúbùjìn	SM	指把所有要说的话全部说完，毫无保留。
言犹在耳	yányóuzài'ěr	SVO	说过的话还在耳边回响。形容话刚说过不久，也可形容对别人的话记得十分清楚。
言必有据	yánbìyǒujù	SVO	说话必定要有根据。
言必有中	yánbìyǒuzhòng	SVO	中：正好对上。指一开口就能切中要害，说到点子上。
言不达意	yánbùdáyì	SVO	指言语或文章没有把想说的意思表达出来。
言不及义	yánbùjíyì	SVO	及：涉及。义：指正经的道理或事情。说不到正经的道理或事情。
言不尽意	yánbùjìnyì	SVO	所说的话还没有把全部的意思表达出来。
言不由衷	yánbùyóuzhōng	SVO	衷：内心。话不是从内心发出的。形容心口不一。

言归正传	yánguīzhèngzhuàn	SVO	正传：正题或主题。把话说回到正题上来。评话和旧小说中常用作开场白和故事之间的过渡语。常与闲话少说连用。
言过其实	yánguòqíshí	SVO	过：超过。实：实际。说话夸大，超过实际情况。
言简意赅	yánjiǎnyìgāi	SVSV	赅：完备。语言简洁而意思却很完备。
言近旨远	yánjìnzhǐyuǎn	SVSV	近：浅显。指：意义。话语浅显而含意深远。
言有未尽	yányǒuwèijìn	SV	想说的话没有全部说出来
言之不预	yánzhībùyù	SM	预：预先，事先。没有事先说道。常与勿谓连用。
言之成理	yánzhīchénglǐ	SM	见言之有理
言之有理	yánzhīyǒulǐ	SM	讲得有道理。常与特之有故连用。也作言之成理
言之有物	yánzhīyǒuwù	SM	物：指内容。指说话写文章有实际内容。
妖言惑众	yāoyánhuòzhòng	SVO	谣言：荒诞骗人的鬼话。惑：迷惑。用谎话迷惑众人。
药石之言	yàoshízhīyán	SM	药石：药物和砭石（砭石，古代用来治病的石针和石片）。比喻规劝别人改正错误，缺点的正确言论。
要言不烦	yàoyánbùfán	VV	要：简要。烦：烦琐。原指至理名言不烦琐，后形容说话简明扼要。
要言妙道	yàoyánmiàodào	SMSM	简要中肯，含义深刻的话。
一言蔽之	yīyánbìzhī	VO	见一言以蔽之
一言不发	yīyánbùfā	VO	一句话也不说。
一言九鼎	yīyánjiǔdǐng	SV	九鼎：古代传说夏禹所铸的九个鼎，象征九州和国家政权。一句话的分量像九鼎那样重。形容说的话能起决定性作用。
一言立信	yīyánlìxìn	VV	立信：树立威信。只凭一句话就树立了威信。也指双方刚一交谈，便相互信任。

一言难尽	yīyánnánjìn	VV	形容事情曲折复杂或所受的磨难，痛苦深重，一两句话很难说清楚。
一言丧邦	yīyánsàngbāng	VV	一句话能使国家灭亡。
一言为定	yīyánwéiding	SV	一句话说定了，不再更改。
一言兴邦	yīyánxīngbāng	VV	一句话能使国家兴盛。
言不顾行	yánbùgùxíng	SVO	顾：顾及，考虑到。行：行为，做事。说话和行动不能相照应，说的话与做的是不相吻合。指行为不相符。也指说话做事不守信用。
言为心声	yánwéixīnshēng	SV	指言语是心想的表现
言归于好	yánguīyúhǎo	SVO	于：古汉语助词。好：和好。指重新和好。
言出法随	yánchūfǎsuí	SVSV	一经宣布，随即安法令来严格执行。
言而无信	yánérwúxìn	VV	说话没有信用。
言而有信	yányéryǒuxìn	VV	说话讲信用。
言传身教	yánchuánshēnjiào	SVSV	用语言传授，以行动示范。指用自己的行为教育，影响别人。
言行一致	yánxíngyīzhì	SV	说的和做的一致，指人表里如一。
言多必失	yánduōbìshī	VV	话说多了必然会出现差错。
言听计从	yántīngjìcóng	n/A	从：听从。说的话都听从，出的主意都采纳。形容对人十分顺从，信任。
言和意顺	yánhéyìshùn	SVSV	能说到一起，想到一处。形容十分和睦。
言信行果	yánxìnxíngguǒ	SVSV	见言必信，行必果
言笑自如	yánxiàozi Rú	SV	见言笑自若
言笑自若	yánxiàozi ruò	SV	自若：与往常一样。言语神态与往常一样。形容面临困境时，神态自然，镇定如常。也作言笑自如。
言清行浊	yánqīngxíngzhuó	SVSV	清：指高尚。浊：恶浊。话说得很高尚，行为却很卑劣。也作行浊言清。
一言一行	yīyányíxíng	SMSM	每句话语，每个行动。也泛指一个人的言论和行动。
七言八语	qīyánbāyǔ	SMSM	形容人多嘴杂。
人言可畏	rényánkěwèi	SV	指人们散布的流言蜚语是可怕的。
三言两语	sānyánliǎngyǔ	SMSM	指很少的几句话。
大言不惭	dàyánbùcán	VV	说大话而不感到羞愧。

千言万语	qiānyánwànyǔ	SMSM	千句话，万句话。指许许多多的话。
无言以对	wúyányǐduì	VV	对：回答。没有话来回答。
不言而喻	bùyánéryù	VV	喻：明白。用不着说就可以明白。
少言寡语	shǎoyánguǎyǔ	SMSM	见寡言少语
片言只语	piànyánzhīyǔ	SMSM	指零碎的很少的言语或文字。也作片言只字
风言风语	fēngyánfēngyǔ	SMSM	指私下议论或背地里散布的无根据的话。
巧言如簧	qiǎoyánrúhuáng	SV	指舌头灵巧，像簧片一样能发出动听的声音。形容人善于花言巧语。
正言不讳	zhèngyánbùhuì	VV	讳：忌讳。指：正直不避讳地说出自己的观点。
正言直谏	zhèngyánzhíjiàn	SMSM	谏：用言语规劝君主或尊长改正错误。泛指用正义的话规劝上级，长辈或朋友。
只言片语	zhīyánpiànyǔ	SMSM	零碎，不完整的话。
出言不逊	chūyánbùxùn	SM	逊：谦恭。说话傲慢无礼，不客气。
有言在先	yǒuyánzài xiān	SM	指在事前已经打过招呼。
自言自语	zìyánzìyǔ	SMSM	自己对自己说话。形容人受外界影响或刺激在特殊境况下的言语行为。
危言正色	wēiyánzhèngsè	SMSM	危言：直言。正色：严正的态度。正直的言论和严正的态度。
危言耸论	wēiyándǎnglùn	SMSM	危，说：正直。正直的言论。
危言高论	wēiyángāolùn	SMSM	危：正直。正直而高明的言论。
危言耸听	wēiyánsǒngtīng	SV	危言：吓人的话。耸：惊动。故意说些夸大吓人的话，使人听了震惊。
妄言轻动	wàngyánqīngdòng	SMSM	妄：轻率，随便。指（人）言语和行为轻率随便，不稳重。
妄言妄听	wàngyánwàngtīng	SMSM	妄：随便，胡乱。言：说。说话的人随便说说，听话的人随便听听。指说的人和听的人都不认真对待。
污言秽语	wūyánhuìyǔ	SMSM	肮脏下流的话，不文明的话。
讷言敏行	nèyánmǐnxíng	SMSM	讷言：这里指说话慎重。敏行：行动敏捷。不善言谈而行动敏捷。多比喻说话谨慎而行动机敏。也指不尚空谈而注重实际行动。

讹言谎语	éyánhuǎngyǔ	SMSM	讹：不真实的。骗人的假话。
讹言惑众	éyánhuòzhòng	SV	讹言：谣言。制造谣言，迷惑群众。
好言好语	hǎoyánhǎoyǔ	SMSM	指中肯的或重听顺耳的话。也作豪言 善于
好言善语	hǎoyánshànyǔ	SMSM	见好言好语
花言巧语	huāyánqiǎoyǔ	SMSM	指虚假而动听的话语，也指说这种 话。
冷言冷语	lěngyánlěngyǔ	SMSM	指尖酸刻薄，具有嘲讽意味的话。
闲言碎语	xiányánsuìyǔ	SMSM	指与正事无关的话，也指没有根据的 话。也作闲言闲语
闲言闲语	xiányánxiányǔ	SMSM	见闲言碎语
直言不讳	zhíyánbùhuì	VV	直言：直说。讳：隐讳。把话直说出 来，好不隐讳
直言贾祸	zhíyángǔhuò	VV	直言：不隐瞒。贾：买入，引申为招 致。指坦率地说话会招致祸害。
忠言逆耳	zhōngyánnì'ěr	SV	忠言：诚恳规劝的话。逆耳：不顺 耳，不中听。诚恳劝谏的话听起来是 不顺耳的。
放言高论	fàngyángāolùn	VV	放言：放开胆量，不加约束地说话。 高论：大发议论。毫无顾忌地大发议 论。
实言相告	shíyánxiānggào	VO	如实地把情况告诉对方。
胡言乱语	húyánluànyǔ	SMSM	毫无根据地乱说。
言之凿凿	yánzhīzuòzáo	SM	凿凿：确实。话说得有根有据，真实 可信。
信言不美	xìnyánbùměi	SV	信：真实。美：美妙，漂亮。真实的 话往往不美妙动听。
食言而肥	shíyán'érféi	VV	食言：吃下说过的话，指说话不算 数。形容说话不算数，不守信用。
美言不信	měiyánbùxìn	SV	美言：漂亮话。信：真实。华美的言 辞往往不真实。
洁言污行	jiéyánwūxíng	SMSM	洁净的言语，污秽的行为。形容言行 相违，表里不一。
涎言涎语	xiányánxiányǔ	SMSM	涎：嘻笑的样子。嬉皮笑脸地说赖皮 话。

疾言厉色	jíyánlìsè	SMSM	疾：急速。说话急促，神色严厉。形容怒气冲冲。也作急声厉色
烦言碎语	fányánsuìyǔ	SMSM	烦：繁杂。碎：琐细。杂乱琐碎的话语。
流言蜚语	liúyánfēiyǔ	SMSM	到处流传的没有根据的话（多指污蔑，挑拨或背后议论的话）
流言惑众	liúyánhuòzhòng	SV	流言：毫无根据的话。制造谣言，迷惑群众。
谈言微中	tányánwēizhōng	SM	微中：在隐约细微之中说到问题的要害。形容说话委婉曲折而切中事理。
能言善辩	néngyánshànbiàn	VV	善：擅长。能说会道，善于言辩。形容口才好。
难言之隐	nányánzhīyǐn	SM	隐：指隐藏在内心深处的事。指难以说出口的心事。
矫言伪行	jiǎoyánwěixíng	SMSM	矫言：虚假的话。伪行：虚伪的行为。比喻虚假的言论和行为。
甜言蜜语	tiányánmìyǔ	SMSM	像蜜一样的说话。指为讨好或哄骗人儿说的好听的话。
童言无忌	tóngyánwújì	SM	忌：顾忌，忌讳。孩子说了错话，不必忌讳。
谗言佞语	chányánnìngyǔ	SMSM	毁谤中伤和谄谀奉承的话。
肆言无惮	sìyánwúdàn	SM	肆：放肆，任意。惮：畏惧，害怕。开口乱讲而好不害怕。指毫无顾忌地胡说。
微言大义	wēiyándàyì	SMSM	微：精神微妙。大意：指重大的意义或深奥的道理。精神微妙的言辞中包含地深奥道理。
谨言慎行	jǐnyánshènxíng	SMSM	说话小心，行为谨慎。
嘉言善行	jiāyánshànxíng	SMSM	见嘉言懿行
嘉言懿行	jiāyányìxíng	SMSM	嘉，懿：美好。美好的话语，高尚的行为。指能给人以起迪教益的言行。也作嘉言善行
豪言壮语	háoyánzhuàngyǔ	SMSM	豪迈雄壮的话语，气魄很大的话。
寡言少语	guǎyánshǎoyǔ	SMSM	寡言：不爱说话，很少说话。指性格内向，不爱说话。也作少言寡语。

察言观色	cháyánguānsè	VOVO	观察别人的话语和脸色（揣摩别人的心意）。
人微言轻	rénwéiyánqīng	SVSV	微：指地位低下。因地位低下，说话也不被重视（常用作谦词）。也作身轻言微
广开言路	guǎngkāiyánlù	VO	言路：进言的途径。广泛开辟进言的途径。指尽量给人们创造发表意见的条件和机会。
不可言传	bùkěyánchuán	VV	传：表达。佛教用语/不能用言语表达。
不可言状	bùkěyánzhuàng	VV	见不可名状
不忘言笑	bùwàngyánxiào	SM	见不苟言笑
不苟言笑	bùgǒuyánxiào	SM	苟：随便。不随便说笑。形容态度庄重严肃。也作不忘言笑
不堪言状	bùkānyánzhuàng	VV	堪：能够。状：描述，形容。言状：用语言描述。不能够叙述发生的情况。形容情况令人厌恶。=，无法对人叙说。
币重言甘	bìzhóngyángān	VOVO	币：礼物。礼物厚重，言辞甜美动听。指用厚礼和好话来拉拢人。
托物言志	tuōwùyánzhì	VOVO	托：假托，假借。指文学创作的一种表达手法，借描写客观事物来表达主观思想感情。
行浊言清	xíngzhuóyánqīng	SVSV	见言清行浊
名正言顺	míngzhèngyánshùn	SVSV	名义正当，说话就顺理成章。信工做事理由充分，正当。
交浅言深	jiāoqiǎnyánshēn	SVSV	指对交情不深的人却推心置腹地深谈。
极而言之	jíéryánzhī	VV	极：表示最大限度。把话说到极限。
位卑言高	wèibēiyángāo	SVSV	位：地位。卑：低下。言：谈论，议论。地位不高，却像高官在说话。指身份，地位低下的人谈论本应是高官谈论的政事，国家大事。
身轻言微	shēnqīngyánwēi	SVSV	见人微言轻

诗以言志	shīyǐyánzhì	n/A	言：表白，表达。志：志向，志趣。用诗歌来抒发自己的感情，表达自己的志向。
姑妄言之	gūwàngyánzhī	SVO	姑且随便说一说，表示不一定可靠或正确。有时也用于鼓励别人即使没有把握也不妨试着说说（多用作谦词）。
握手言欢	wòshǒuyánhuān	VV	互相握着手谈笑。形容亲热友好，多指重归于好。
意在言外	yìzàiyánwài	SVO	指另有蕴含的深意在言辞的表面意思之外。
溢于言表	yìyúyánbiǎo	SVO	指情感等从话语中流露出来。也作溢于言外
溢于言外	yìyúyánwài	SVO	见溢于言表
一家之言	yījiāzhīyán	SM	指有独到见解，自成一家的学说和著作；也泛指学术研究中一个学派或一个人的观点，理论。也作一家之说
下笔千言	xiàbǐqiānyán	VV	一落笔就能写出长篇文章。形容文思敏捷，有才华。
小小不言	xiǎoxiǎobùyán	VV	微不足道，不值一说。
无可讳言	wúkěhuìyán	VV	讳言：有顾忌，不敢或不便说。没有什么不可以直说的。表示可以坦率地说出来。
毋庸讳言	wúyōnghuìyán	VV	见毋庸讳言
不可胜言	bùkěshèngyán	VV	胜：尽。难以用语言全部都表达出来。形容事物很多，很复杂，很精彩或道理很深奥。
以人废言	yǐrénfèiyán	VV	因为人的地位低下而否定他正确的言论。
毋庸讳言	wúyōnghuìyán	VV	毋庸：无须，不必。讳：忌讳。指不必忌讳。指不必忌讳掩饰，可以直说。也作毋庸讳言
由衷之言	yóuzhōngzhīyán	SM	由衷：出于内心。指出自内心的话。
仗义执言	zhàngyìzhīyán	VOVO	仗义：主持正义。执：坚持。主持正义，说公道话。

乐不可言	lèbùkěyán	VV	乐：快乐。言：说。快乐得难以言说。形容极其快乐。
成一家言	chéngyījiāyán	VO	指在学术，理论方面自成体系，成为有独特观点的一家专著。
至理名言	zhìlǐmíngyán	SMSM	至：最，极。最正确的道理，最有价值的话。
自食其言	zìshíqíyán	VO	指说话不算数，不讲信用。
行不顾言	xíngbùgùyán	SVO	行：行为。顾：顾及，考虑到。做事时不考虑自己曾经说过的话或承诺。指言行不相符。也指做事不守信用。
沉默寡言	chénmòguǎyán	SM	形容很少说话。
妙不可言	miào bùkěyán	VV	形容特别美好，无法用言语表达出来。
苦不堪言	kǔbùkānyán	VV	堪：能。苦到不能用语言表达。形容困苦到了极点。
畅所欲言	chàngsuǒyùyán	SM	畅快地说出想说的话。
知无不言	zhīwúbùyán	SM	见知无不言，言无不尽
金石良言	jīnshíliángyán	SM	见金玉良言
金玉良言	jīnyùliángyán	SM	像黄金和美玉一样的好话。泛指非常优异的教诲和劝诫。也作金石良言金石之言金玉之言
金玉之言	jīnyùzhīyán	SM	见金玉良言
肺腑之言	fèifǔzhīyán	SM	肺腑：指内心。发自内心的话。
肤受之言	fūshòuzhīyán	SM	肤受：指关系切身利益。比喻诬陷忠良的不实之词。
相对无言	xiāngduìwúyán	SM	彼此面对面不说话。也作相顾无言相视无言
相顾无言	xiānggùwúyán	SM	见相对无言
相视无言	xiāngshìwúyán	SM	见相对无言
急不择言	jíbùzéyán	SM	择言：选择合适的话。因着急或情况紧迫而顾不上选择合适的话。
载笑载言	zàixiào zàiyán	SMSM	又说又笑。
徒托空言	tútuōkōngyán	SMSM	托：寄托，依赖。指只说空话，并不是行。
酒后失言	jiǔhòushīyán	SM	比喻酒喝多了而不能把握自己，说了不该说的话。

啧有烦言	zéyǒufányán	SM	啧：争论。烦言：责备，不满的话。议论纷纷，抱怨责备。
绳墨之言	shéngmòzhīyán	SM	绳墨：木匠用来画直线的工具。比喻规矩或法度。指合乎法度，可以作为准绳的言论。
款语温言	kuǎnyǔwēnyán	SMSM	款语：亲切谈话。温言：文化人的语言。
落笔千言	luòbǐqiānyán	VV	千言：很多字，代指长篇文章。一动笔就能写成长篇文章。形容文思敏捷。
默默无言	mòmòwúyán	SM	不讲话，不声不响。

Chengyu	Pinyin	Struktura	Definice
语无伦次	yǔwúlúncì	SV	伦次：次序。说话条理混乱，层次不清。
语焉不详	yǔyānbùxiáng	SM	语：说话。焉：古汉语助词。说话或书面表达得不详细。
语重心长	yǔzhòngxīncháng	SVSV	言辞恳切，情意深长。
一语道破	yīyǔdàopò	VV	指一句话就说破事物的要害，精髓。
一语破的	yīyǔpòdì	VV	的：箭靶中心，比喻关键要害。一句话就打中要害。
鸟语花香	niǎoyǔhuāxiāng	SVSV	鸟啼叫，花飘香。形容美好的环境和景色。也作花香鸟语
冷语冰人	lěngyǔbīngrén	SV	冷语：冷淡刻薄的语句。比喻用冷淡刻薄的语言使人难受。
妙语解颐	miào yǔ jiě yí	SV	妙语：含意深刻或有趣味的话语。颐：面颊。解颐：开颜而笑。说有趣或动听的话，使人开颜而笑。
妙语惊人	miào yǔ jīng rén	SV	妙语：含意深刻或有趣味的话语。富有意味或深刻动听的语句使人吃惊，给人启迪。
妙语连珠	miào yǔ lián zhū	SV	妙语：含意深刻或有趣味的话语。连珠：连接成串的珠子。形容富有意味或深刻动听的语句像成串的珠子一

			样，连续不断地涌现。赞美人讲话或文章精彩，妙语很多。
恶语伤人	èyǔshāngrén	SV	用恶毒的话伤害别人。
浮语虚词	fúyǔxūcí	SMSM	浮夸虚假的言辞。指不切实际的话。
偶语弃市	ǒuyǔqìshì	VV	偶语：两人相聚议论。弃市：古代将人处死后弃尸街头，暴尸示众。指在暴政下，人们相聚议论就遭杀戮。
牙牙学语	yáyáxuéyǔ	SM	牙牙：拟声词，模拟婴儿学话的声音。牙牙地学说话。
同日而语	tóngrìéryǔ	SM	同日：同时。语：谈论。指同样看待，相提并论。
齐东野语	qídōngyěyǔ	SM	齐东：齐国东部。野语：乡下人的话。指道听途说的无稽之言。
花香鸟语	huāxiāngniǎoyǔ	SVSV	见鸟语花香
沉吟不语	chényínbùyǔ	SM	沉吟：犹豫思索。因犹豫迟疑而一言不发。形容遇到难事，难于作答。
快人快语	kuàirénkuàiyǔ	SMSM	快：爽快。指爽快人说话。
窃窃私语	qièqièsīyǔ	SM	窃窃：形容声音细微。背着人小声说话。也作窃窃私议窃窃细语
窃窃细语	qièqièxìyǔ	SM	见窃窃私语
喃喃细语	nánnánxìyǔ	SM	喃喃：象声词，低语声。形容不断地小声说话。

Chengyu	Pinyin	Struktur	Definice
说长道短	shuōchángdàoduǎn	VOVO	指议论别人的是非好坏。也作议长论短说短论长论短道长
说东道西	shuōdōngdàoxī	VOVO	说这说那，随便议论（含贬义）。
说短论长	shuōduǎnlùncháng	VOVO	见说长道短
说好说歹	shuōhǎoshuōdǎi	VOVO	一轮好坏，也指想办法劝说别人。
说三道四	shuōsāndào sì	SMSM	指不负责任地乱发议论。

说一不二	shuōyībù'èr	VV	指说话算数，说到做到。
说到做到	shuōdàozuòdào	VV	表示言行一致，信守承诺。
好说歹说	hǎoshuōdǎishuō	SMSM	用种种理由，办法再三请求或反复劝说，开导。
胡说八道	húshuōbādào	VV	胡说：瞎说。指说话不符合事实或毫无道理。
能说会道	néngshuōhuìdào	VV	形容很会说话。
现身说法	xiànrēnshuōfǎ	VOVO	佛教指佛现出种种身形，向众生宣传佛法。后比喻以亲身经历和体验为例说明道理。
指桑说槐	zhǐsāngshuōhuái	VOVO	见指桑骂槐
指东说西	zhǐdōngshuōxī	VOVO	见指东话西
指一说十	zhǐyīshuōshí	VOVO	指着一个说是十个。形容故意夸大。
逢人说项	féng rénshuōxiàng	VOVO	比喻到处说某人或某事的好处。
谈空说有	tánkōngshuōyǒu	VOVO	空：空洞，空泛。有的和没有的都谈说一通。形容漫无边际地闲聊。
谈天说地	tántiānshuōdì	VOVO	也说天也说地。形容漫无边际地闲聊。
谈情说爱	tánqíngshuōài	VOVO	男女间彼此诉说爱恋之情。
梦中说梦	mèngzhōngshuōmèng	SM	在睡梦中做梦。比喻虚幻无凭的事情或言论。
善为说辞	shànwéishuōcí	VV	善：善于。为：做。说（旧读 shuì4）：巧辩。辞：辞令，言辞。擅长辞令。指能言善辩，嘴巴很会说话。也指长于寻找辩解或推托的理由。
痴人说梦	chīrénshuōmèng	VO	原指对呆傻人说梦话，他就会信以为真。后用来讥讽凭妄想说胡说。
一家之说	yījiāzhīshuō	SM	见一家之言

门到户说	méndào hùshuō	VV	门，户：家门，住户。到：到达。说：解说，宣传。到每家每户去解说。比喻为宣传某重要事项，挨门逐户地进行解说，使之家喻户晓。
不容分说	bùróng fēnshuō	VV	见不由分说
不由分说	bùyóu fēnshuō	VV	由：允许，让。分说：分辨。辩白。不容许分辨。也作不容分说。
自圆其说	zìyuán qíshuō	VO	圆：使圆满。使自己的说法圆满周全，不出现漏洞。
异端邪说	yìduān xiéshuō	SMSM	异端：指根正统地思想观点相敌对的议论或主张。邪说：有害的学说或议论。泛指不符合正统思想，有严重危害的学说思想。
郢书燕说	yǐngshū yānshuō	SVSV	郢：指春秋战国时梦国的都城，这里借指梦国。梦人写的书信，燕人强加解说。比喻穿凿附会，曲解原意。
著书立说	zhùshū lìshuō	VV	把自己的主张写作成书，创立自己的学说。
道听途说	dào tīng túshuō	SMSM	道，途：道路。从路上听来的话又在路上传播。指没有根据，辗转听到的话。
谬悠之说	miù yōu zhīshuō	SM	谬悠：荒诞无稽。指不符合情理有违事实的荒诞的言谈。

Chengyu	Pinyin	Struktura	Definicie
词不达意	cíbùdáyì	SVO	说话或写文章不能确切地表达出所要表达的意思。也作词不达意
词穷理尽	cíqiónglǐjìn	SVSV	见理屈词穷
词穷理绝	cíqiónglǐjué	SVSV	见理屈词穷
词严义正	cíyányìzhèng	SVSV	见义正词严
遣词造句	qiǎncízàojù	VOVO	遣：派出去，这里指选择安排。在作文或讲话时选择和运用词语组成句子。
清词丽句	qīngcílijù	SMSM	清：清新。丽：华丽。清新华丽的诗句。形容诗文的词句清新华美。
冗词赘句	rǒngcízhuìjù	SMSM	冗，赘：多余的。指多余无用的词句。

陈词滥调	chéncílàndiào	SMSM	陈：陈旧。滥：浮泛。指陈旧而不切和实际的言词。
谄词令色	chǎncílìngsè	SMSM	肉麻讨好的言词，卑贱献媚地表情。指说奉承话，做出媚态。
强词夺理	qiǎngcíduólǐ	SMSM	强：勉强。指没理硬说有理。
义正词严	yìzhèngcíyán	SVSV	理由正当，措辞严肃。也作词严义正
包揽词讼	bāolǎncísòng	VO	包揽：兜揽包办。词讼：诉讼。替人打官司，从中牟(mou2)利。
理屈词穷	lǐqūcíqióng	SVSV	屈：亏。穷：尽。理由站不住脚，被驳得无话可说。也作词穷理尽 词穷理绝
一面之词	yīmiànzhīcí	SM	争执双方中一方所说的话。
大放厥词	dàfàngjuécí	VO	厥：其，他的。原指写出大量美好的词章（褒义）。现指大发谬论（贬义）。
支吾其词	zhīwúqí	VO	支吾：说话含混，躲躲闪闪。指用含混的话言应付搪塞。
不赞一词	bùzànyīcí	VO	原指文章写得完美，别人不能再添一词一句。现也指一言不发。
闪烁其词	shǎnshuòqí	VO	指说话躲躲闪闪，吞吞吐吐，意思表达得很不明确。
过甚其词	guòshènqí	VO	过甚：过分。词：言辞。话说得太夸张，超过实际情况。
夸大其词	kuādàqí	VO	指说话，写文章时措辞夸张，超过事实。
各执一词	gèzhíyīcí	SV	双方各坚持一种说法，不能统一。
含糊其词	hánhúqí	VO	含糊：不清晰，不明确。指有意把话说得不清楚，不明确。
念念有词	niànniànyǒucí	SM	念念：不断地自言自语，小声嘟囔。原指小声诵读经文或咒语；也指人不停地小声自言自语。
绝妙好词	juémiào hǎocí	SM	见 绝妙好辞
振振有词	zhènzhènyǒucí	SM	振振：理直气壮地样子。自以为理由很充分，没完没了地说（多用于贬义）。
隐约其词	yīnyuēqí	VO	隐约：不明显，不清楚。形容说话躲躲闪闪。
慷慨陈词	kāngkǎichéncí	SM	慷慨：充满正气，情绪激动。陈：陈述，讲述。情绪激昂地陈述自己的看法。